

Foi'a besericésca si scolastica.

Organu alu provinciei metropolitane greco-catolice de Alb'a-Julia si Fagarasiu.

Apare in 1 si 15 st. n. a fia-carei luni.

Abonamentele de cate 6 fl. v. a. pre anu se se adreseze la tipografi'a seminariului gr. catolicu in Blasiu.

Manuscriptele si corespondintiele se se tramita francate la redactiuni.

Anulu I.

Blasiu 1 Maiu 1888.

Nr. 15.

Partea besericésca.

Joanu Inocentiu L. B. Clain de Szád

orecandu episcopu alu romaniloru uniti din Transilvani'a si partile adneze.

V.

Ex fructibus cognoscitur arbor. Joanu Inocentiu L. B. Clain de Szád in cursulu laboriosu alu apostoliei s'ale a pusu fundamentulu asiedimenteloru culturali la romanii uniti din Transilvani'a si partile adneze.

In gremiulu diecesei estinse a Fagarasiului, in Blasiu Joanu Inocentiu L. B. Clain a restauratu vechiulu ordu monacalu alu s. Basiliu, a infientiatu corulu monaciloru: florea, ornamentulu si petr'a besericeii. Dintr'o vila aflatoria aproape de impreunarea Tirnaveloru, dintr'unu locu fara nice o importantia: Clain prin asiediarea s'a, prin fundarea asiedimenteloru romane de cultura a facutu unu locu celebru, unu locu, care in urmarea evenimenteloru petrecute in midiloculu lui prelenga tota pucinetatea locuitoriloru a ajunsu la orecare renume istoricu.

Joanu Inocentiu L. B. Clain a facutu primulu pasiu pentru infientiarea monastirei de ordulu s. Basiliu aretandu prin suplic'a dela anulu 1731 substernuta imperatului Carolu VI cà ritulu greco cere, cà episcopulu de acestu ritu se aiba in giurulu seu monacipreoti (ieromonaci) precum au episcopii latini in giurulu loru canonici si capitule: cà ei se preste asistentia episcopului candu pontifica cà asia cultulu divinu se se pota celebrá cu mai multa solemnitate si cu mai mare decentia si reverentia: cà ei se laude in perpetuu pre Domnedieu si se se roge neinctatu pentru august'a casa austriaca: cà ei se i fia de

ajutoriu cu lucrulu si cu svatulu in conducerea aface-riloru diecesane: cà ei in casu de lipsa se faca pre misionari si in partile mai departate ale amplei diecese: cà ei cà si capitulele la latini se conduca dieces'a in vacanti'a scaunului episcopescu si se o apere de schismaticii vecini si de alti eresiarchi: cà ei adeca monacii basiliti intre cari numai literati se voru primi, se invetie tenerimea in scole, se cultive pre poporu in misiuni, si cà ei cu cuventulu si cu esemplulu se intorca la sinulu mamei beserice pre gintile vecine¹⁾.

Propunerea de mai susu pentru fundarea monastirei basilitane a si avutu efectulu doritu, din care cauza veneràmu cu pietate memori'a preademnului episcopu Joanu Inocentiu L. B. Clain **parintele monaciloru basiliti din Blasiu**, cu ale caroru bratie juvenile a despartitu marea nescientiei cà unu Moise orecandu cu toiagulu seu marea rosia.

Lui i-au fostu date de sant'a prevedintia midilocale necesarie spre a deschide romaniloru ardeleni prin munti si preste ape calea catra lumin'a occidentului latinu, tramitiendu teneri romani insetati de scientia la Rom'a, in cetatea pretioseloru suveniru religiose si natiionali.

Cei de antaiu teneri romani uniti imbracati in habitu monacalu si tramisi la Rom'a in colegiulu Urbanu de parintele loru Joanu Inocentiu Clain, au fostu *Petru Paulu Aronu, Gavriila Gregoriu Maioru* si *Simeonu Silvestru Caliani*, cari absolvindu cursulu filosoficu si teologicu si intorcundu-se in patria pro-

¹⁾ Nilles Symbolae tom. II pag. 533; P. Maioru Ist. bes. pag. 210. 211.

vediuti cu armele scientiei si moralitatii au spusu celoru de acasa cele vediute si audite in Urbea eterna.

Acestia au fostu primii teologi romani de ritualu grecu veniti dela Rom'a: primii ieromonaci blasieni, cu cari s'au asociatu alu patruea ieromonacu Gerontiu Cotorea, carele absolvase teologi'a in Tirnavi'a: éca primii lucratori, cari au aparutu pre campulu celu întielenitu alu museloru, éca primii atleti, cari au luat parte la oper'a desteptarei natiunali intreprinse cu foculu iubirei de nemoritoriulu episcopu Clain.

Acesti ieromonaci blasieni intrandu in actiune si-au implinitu cursulu cu admirabila desteritate si cu nespusa ardore. Istori'a particulara a besericeii romane unite straluce de faptele si virtutile loru cá de nisce stele: Petru Paulu Aronu a condusu dieces'a in tempu de grele ispiti, in tempulu persecutiunii urdite asupra parintelui seu Joanu Inocentiu L. B. Clain; er' cá episcopu lui i-a fostu rezervatu se deschida scolele din Blasiu (la an. 1754. 11 Octobre) ale caroru fundamente se pusesera de marele seu parinte Joanu Inocentiu Clain; elu a nutritu si imbracatu mai antaiu tenerimea romana misera adunata la scolele din Blasiu; elu a fundatu pentru tote tempurile seminariulu teologicu din Blasiu, prin care a implutu Transilvani'a si partile din giuru de lumini binefacutorie; elu a infientiatu tipografi'a seminariului teologicu din Blasiu cá celu mai aptu midilocu pentru respandirea culturai si literaturii besericesci si natiunali. Alu doilea: Gregoriu Maioru atatu cá ieromonacu catu si cá episcopu a facutu minuni pre campulu conversiuniloru, a escelatu cá primulu profesoru de limbe la scolele din Blasiu si cá primulu prefectu alu bibliotecei monastiresci¹⁾; er' cá episcopu a terminatu cu succesu lupt'a memorabila inceputa si portata de Clain pentru delaturarea teologului jesuitu. Alu treilea ieromonacu basilitanu Silvestru Caliani ocure cá profesoru de religiune, cá vatavu mare (prefectu, directoru) alu scoleloru si cá presiedinte la esamenele clericiloru precum si cá representante alu monaciloru impreuna cu sociulu seu Gregoriu Maioru in caus'a pentru aperarea drepturiloru monastirei. Alu patruea ieromonacu Gerontiu Cotorea a escelatu cá predicatoriu

¹⁾ Bibliotec'a monastirei, care se chiamá si diecesana (Acte si fragm. de T. Cipariu pag. 107) si seminaristica (Lit. fundat. Siu-lutiane pet. 14) s'a intemeiatu pre tempulu episcopatului lui Joanu Inocentiu Clain si a statu la inceputu din 182 cărti remase de episcopulu Pataki si din 72 cărti din ale episcopului Clain. (Acte si fragm. mai susu citate la pag. 224). Joanu Inocentiu L. B. Clain a staruit pentru inmaltirea bibliotecei cu opuri folositorie. In epistol'a s'a de datulu Rom'a 9 Aprilu an. 1747 scrie clerului se-si procure de undeva conciliulu Tridentinu, cá va avé lipsa de actele si decretule acelu conciliu in lupt'a ce o purtá pentru delaturarea teologului latinu. Er' ieromonaculu Gregoriu Maioru, precum ne spune Sam. Clain in Acte si fragm. la pag. 107 inea a procuratu din Vien'a frumose cărti, pre cari le-a donatu bibliotecei diecesane. Pre tempulu inffiorii ieromonaciloru urmatori bibliotec'a din cestiune s'a inavutitu cu insemnate opuri teologice, filosofice etc. si ei au lasat'o in stare opulenta. Catuva tempu a stagnatu, er' in anii mai din coce éra si a începutu a se inavuti cu opuri noie.

in domineci si serbatori, cá profesoru de ritu, lui i erá incredintiata si paz'a arhivului: elu erá si ispravniculu trapezarei: economu monastirei, ingrigitoriu de refectoriu, si de alte lucruri de lipsa pentru famili'a monacale. Acestu ieromonacu dimpreuna cu socii sei Gregoriu si cu Silvestru facundu opusetiune in contr'a denumirei lui Atanasiu Rednicu de episcopu si staruindu pentru reintorcerea parintelui seu Clain, fú dispusu la monastirea Strimbei, de unde dupa catuva tempu fú stramutatu la Gheri'a cu salariu de 200 fl. din venitele monastirei din Blasiu. In Gheri'a castigandu locu pentru beserica si preotu a pusu la cale edificarea besericeii din Gheri'a spre care scopu imperatulu II i-a datu 2000 fl.¹⁾.

Ci se ne intorcemu la edificarea monastirei si scoleloru din Blasiu: lipsindu aici locuinti'a de lipsa pentru monaci, inea prin diplom'a regia a imperatului Carolu VI de datulu 21 Augustu 1738 prin care se transpuse episcopiei romane unite a Fagarasiului dominiulu dela Blasiu la punctu 8 erá prevediutu cá 3 mii floreni din venitululu anualu alu dominiului mai susu numitu se le folosesca episcopulu, er' din celualaltu venitu anualu de 3 mii floreni se se separeze 972 fl. pentru sustienerea aloru 3 alumni in Rom'a, er' restulu de 2028 fl. ce erá destinatu pentru monaci si pentru 20 alumni seminariali se se intrebuintieze pentru repararea castelului episcopescu si pentru edificarea monastirei si numai dupa-ce se va fi terminatu edificarea monastirei se se primesca intr'ins'a monaci de ordulu s. Basiliu.

Dispusetiunea relativa la edificarea monastirei si scoleloru s'a adusu la cunoscinti'a clerului in sinodulu tienutu sub presidiulu preaillustrului episcopu Clain in Blasiu la anulu 1739 in 25 Maiu si aceea a fostu primita cu entusiasmu si cu mare bucuria din partea clerului, obligandu-se si densulu cá va ajutá la facerea monastirei si scoleloru si va concurge cu sum'a de 25 mii fl. ce se voru colectá dela preoti sub conditiune cá monacii se fia basiliti de ritulu grecu; ma precum spunu betranii la edificarea monastirei, scoleloru si catedralei din Blasiu a concursu pre lenga cleru si poporulu mai alesu celu din giuru cu carulu si cu palm'a. Pre lenga aceea spre edificarea scoleloru s'au intrebuintiatu si venitululu intercelariu alu dominiului din Blasiu dupa abdicerea episcopului Clain si pana la confirmarea alesului Aronu, precum si banii ce au ramasu din competenti'a episcopesca precatu tempu flamendise Clain in Rom'a. Pre asta cale s'au infientiatu primele asiedimente culturale in Blasiu.

¹⁾ Ieromonaculu Gerontiu s'a distinsu si cá scriitoriu: scriendu urmatoriele cărti: a) despre religiunea si obiceiurile turciloru; b) catechismu mare; c) Maimburg istoria schismeii greciloru; d) pravi'a dupa rendulu sloveloru dela buchi. Acte si fragm. pag. 121.

Avut'a si iacést'a intreprindere salutaria contrarii sei, precum ar' aveá póte si astadi o alta asemenea; aruncatu-s'au destule pedeci in calea ei din partea celoru ce iubiau mai multu intunereculu de catu lumin'a, ceea ce apare evidentu din faptele sinodului din 25 Maiu 1739 in care clerulu roga pre episcopulu Clain se afle vre unu modu, vre o midilocire cá domnii pamentesci si altii se nu opréscá in vre unu modu contribuirea ce se face cu scopu de a se ajutá edificarea monastirei.

Dar' cu tote aceste, opintirile contrariloru s'a frantu de puterea unita a clerului si poporului, si inca pre la rosalele anului 1747 precandu erá nemotoriulu episcopu detienutu in Rom'a: partea destinata pentru chiliile monaciloru erá gata intrandu in ele ieromonacii Gregoriu Maioru, Silvestru Caliani si Gerontiu Cotorea pre cari i-a urmatu succesive Atanasiu Rednicu si altii.

In anii urmatori s'a edificatu si cealalta parte a monastirei adeca partea meridionale, ce erá destinata pentru scole, asia incatu Petru Paulu Aronu demnulu succesoru si fostulu vicariu alu episcopului Clain s'a aflu in aceea prea fericita pozitune de a poté anuntiá cu datulu 11 Octobre 1754 clerului si poporului romanu deschiderea scoleloru din Blasiu.

De atunci si pana acuma si-au datu fructele loru in abundantia, de atunci si pana acuma au reversatu aceste scole lumina binefacutore preste clerulu si poporulu romanu unitu, preste tota natiunea romana.

In 11 Octobre an. 1854 se implinise unu seclu dela prim'a publicare a deschiderei scoleloru din Blasiu. Serbarea seculare (de 100 ani) a acelor'a se tienuse in anulu 1855 in 11 Februaru la 3 Sánti cu care ocaziune preafericitulu **Timoteu Cipariu** pre atunci canonicu si directoru gimnasiale rosti discursulu festivu, din care spre aducerea aminte de aceea serbatore jubilara reproducemu urmatoriele:

„Care locu in natiunea romana, care scola intre tote scolele romanesci, pote se arete atati barbati mari esiti din senulu loru, cari cu pietatea in religiune, cu fidelitate catra august'a casa domnitoria, si cu multa invetiatur'a loru se se pota asemená barbatiloru esiti din tenerimea scolastica a acestoru scole? Unde a potutu sementia aruncata de economulu celu bunu se aduca fructuri mai insutite, de cum a adusu sementi'a reversata pre acestu locu, ce se parea celu mai sterile si mai reu de cultivatu? Unde s'au vediutu candu-va ostenele si sudori mai bine resplatite? Unde secerisiu mai multumitoriu, de catu pre acestu intienitu campu si unde lucratori asia pucini se vediura la inceputu. Unde s'au potutu candu-va cu midiloce asia pucine a se castigá efecturi mai insemnatorie, de cum ne arata istori'a acestui locu si acestoru scole?

Si cá se tacu de aceli multi barbati, vii seau morti, cari au lucratu fora strepitu si fora pretensiuni, in cercuri mai apuse, ale carora merite au fostu si sunt dreptu pretiuite in ochii totoruru celoru ce au fostu marturia neosteniteloru loru lucrari, si pentru carele cunun'a le este

pusa in man'a lui Domnedieu, — ei nu potiu se tacu cu acesta ocaziune memori'a aceloru prea alesi barbati, ale caror'a scrieri nemoritorie sunt venerate de intreg'a natiune, cari au desceptatu sentiulu si viati'a natiunii ramane, si cari au suptu antaiulu lapte alu invetiaturei loru atatu de binefacutorie la senulu acestei mame binecuventate. Nu me indoiescu ca, si de nu le asi spune io numele loru, voi si fora mine cunosceți si sciti pre cine intielegu io aici. Numele loru suntu scrise in animele totoruru romaniloru, si suntu adorate cum nu s'au mai adorate de nice unu poporu marii loru literatori. Cá cine nu s'a adapatu din scrierile unui **Petru Maioru**? Cine nu accepta cu sete, cá opurile nemoritorie ale lui **Samoilu Clain** si **Georgiu Sincal** ore-candu deplinu se esa la lumina?

Si, **acesti trei barbati**, cari pre cerulu literaturei romanesci stralucescu cá atatia sori incalditori si nutritori toti au fostu fiii acestoru scole, fiii acestei diecese, si fiii sufletesci ai santei nostre religiuni. Nu voliu io se detragu cu acestea meriteloru nice unui barbatu, care inainte au dupa acestia, din aste scole au de aiurea, au ostenitu pre calea cea colturoasa a literaturei romanesci, ci cu tote estea fora injuria potemu se dicemu, cum-cá inca nu s'a aflu altulu nice unulu pana acum'a, care cu lucrarile literarie atata influentia se fia avutu intru desceptarea nationale, cu atatu mai pucinu care se i fia intrecutu.

Alte popore vechi si noua, grecii si romanii cu sentiuna nationale si cu midiloce de ajunsu, s'au invetiatu a redicá monumente de marmure si de arama intru eterna memoria a barbatiloru bine meritati de patria si de natiune. Singuri noi cari ne laudamu cu una origine asia stralucita si vechia, singura natiunea romana, inca si mai pucinu de cumu a potutu, nu a redicatu semne monumentali memoriei stralucitiloru sei barbati, — si intru adeveru nu potemu dice, cá n'amu avutu barbati mari, pote ca numai nn iamu sciutu pretiui dupa meritele loru. Ci monumentele loru sunt piepturele nostre, — si preste aceea, monumentele lui **Samoilu Clain**, **G. Sincal** si **P. Maioru** sunt cele ce si leau pusu eli insi in opurile loru, si care sunt mai duratorie de catu statuele de bronzu si de marmure. Ci vá veni si acelu tempu, candu nice semnele din afara ale recunoscentiei natiunali nu va se lipsesca; éra memori'a loru va fi de pururea in binecuventare si impreunata cu istori'a scoleloru din Blasiu“ . . .

„Inca nice de tine potiu se uitu in acestu minuta, cuviosa societate a Marelui Basiliu, careia dela inceputu fu incredintiata sortea acestui institutu. Maretia planta, verde, infloritoria, care asia curundu te ai uscatu; cá-ce viermele imparechiarei a rosu la radecin'a ta, si tu te ai vescu. Acestu edificiu, destinatu se fia asilu celoru ce numai religiunei si scientieloru si au inchinatu dilele loru, a remasu asia curundu desiertu de tine. O, si cata speme avea in tine dieces'a si natiunea! O si cata lipsa avea, se remani pana in dilele nostre, — dile, in care spiritele s'au schimbatu, candu sacrificiele sunt asia de rari! Sacrificia pentru religiune, sacrificia pentru scientie: basea societatei si basea culturei omenesci. Tu te-ai stinsu, ei inceputulu faptei manelor tale a remasu. Fia si memori'a ta binecuventata“¹⁾.

Asia graiesce preafericitulu T. Cipariu in anulu 1855 la 3 Santi despre acei *trei barbati ilustrati* educati si estti din monastirea si scolele din Blasiu:

¹⁾ Foi'a pentru minte, anima si literatura Nr. 8 Mercuri 2 Martiu 1855.

T. Cipariu i numesce sori incalditori si i afla demni de a li se inaltia monumente.

Timoteu Cipariu si era celu mai competente se judece si se preamarésca pre acei trei barbati: pentru-cà nime nu a cunoscutu mai bine decatu elu productele literarie ale acelor'a: si nemenea altulu nu s'a nutritu mai multu tempu decatu elu din fructele osteneleloru celoru 3 barbati. Pre Timoteu Cipariu 'lu aducemu de judecatoriu competente in acésta disputatiune si din aceea cauza; pentru-cà pre densulu lu- admite si-lu recunoscce de atare si parintele jesuitu Nilles in opulu seu symbol. tom. I pag. 317 in care pre Timoteu Cipariu lu- numesce *doctissimus . . . in hoc studiorum genere facile princeps auctoritasque omni exceptione major*".

De aceea a trebuitu se fia in mare gradu preocupatu acelu preotu jesuitu si in mare mesura rapitu de amorea colegiloru sei de odinora, candu in opulu seu symbol. tom. I pag. 364 tiparitu in anulu 1885 si divulgatu printre preotii romani, a potutu se decada pana la atata simplicitate, incatu se afirme cà acei barbati au fostu nesce *fanatici leviterque eruditi homines* cu tote cà parintele jesuitu de securu scie, cà Sincai si Petru Maioru au fostu teologi iscusiti de Rom'a, er' Samoila Claiu a fostu filosofu si teologu renumitu la universitatea din Vien'a in collegiulu ungurescu alui *Pazmanu*, si toti trei prin productele loru au aretatu, cà suntu intru adeveru eruditi. Dealtmentrea parintele Nilles in simplicitatea lui si spune, cà caus'a superarei lui pre acei trei barbati este caus'a lui *noli me tangere*, caus'a cà acei trei barbati in scriptele loru au impugnatu intre altele si amesteculu exorbitantu alu jesuitiloru din Ardealu in afacerile besericeii romane unite si unulu ori altulu din ei au atensu si mnele corde neplacnte, cari nice noue nu ne convinu intru tote. Parintele Nilles inse s'a facutu singuru judecatoriu in caus'a propria, si cu nedrept'a, simpl'a si neintemeiat'a lui judecata a mersu prea departe, din care cauza pana ca un'alta i-aducemu a minte de aceea sententia „*Ne quid nimis*“.

S. Pareseme pre tempulu S. Crisostomu.

Joi'a mare si prin ace'a se deosebea de celelalte dile ale septemanei mari, cà in ace'a se ceteau poporului patimele lui Christosu.

S. Chrysostomu vorbindu antaiiu de patimele lui Christosu, asiá continua:

„*Aceste se cetescu la noi, cându toti convenimu intru un'a. Pentru-cà, cà se nu dica pagânii, cà aretati popóraloru numai cele splendide si stralucitórie precum suntu semnele si minunile, éra aceste rusinóse le ascundeti, darulu Spiritului asiá a dispusu, cà aceste se se cetésca in cea mai mare solemnitate, cândn adeca barbatii si muerile in mare numeru toti*

suntu adunati (in beserica) dreptu in presér'a cea mare a Pasciloru (Vineri) a voitu, cà cu vóce mare se se predice aceasta tuturoru din tóta lumea, cà de dupa cetiri cunoscându-se aceste, se se créda, cà Christosu este Domnedieu: si atátu pentru altele, câtu si pentru aceste se se adoreze, cà pentru noi pâna la atát'a s'a umilitu câtu acele le-a patimitu, cà prin acést'a pre noi se ne invetie la felúurite vértuti“.

(Hom. 87 si 88 in Math. T. VII p. 770).

12. Vinerea mare éra dedicata memoriei restignirei Domnului, si pentru ace'a s'a celebratu cá serbatóre.

„*Astadi Domnulu nostru Isusu Christosu e restignitu pre cruce dice si noi tienemu serbatóre, cà se cunosci cà crucea este serbatóre si celebratate spirituala . . . prin acésta nu ne tememu de celu tyranu; pentru-cà am alergatu la Imperatu, pentru ace'a facemu serbatóre, celebrandu memori'a crucei. S. Paulu inca ne-a demandatu, cà prin cruce se celebramu serbatóre dicundu: Se praznuimu nu in aluatulu celu vechiu . . . ci intru azimele curatiei si alu adeverului . . . cà pascile nóstre Christosu pentru noi s'a junghiatu*“.

Din homili'a tienuta in Vinerea mare, se cunósce si ace'a, cà in acésta di de serbatóre afora de istoriculu patimei lui Christosu (Math. c. 27) s'a mai cetitu si cuventele S. Apostolu Paulu din cartea I càtra Corinteni I, 5, 8). (Hom. in crucea et in latronem T. II p. 399).

13. In sambet'a cea mare, spre semmulu, cà precum Christosu afora de tabera (cetate) s'a restignitu: poporulu credintiosu inca a esitu la unu anumitu locu séu beserica, unde éra locu de ingropare, séu cemeteriu. „*Pentru ce esimu intréba S. Chrysostomu chiaru la acestu martiriu (beseric'a cu mósclele s. martiri) si nu la altu? cându cetatea nóstra, cu ajutoriulu lui Domnedieu din tóte partile e incungiuurata cu reliquiele martiriloru. Pentru-ce dara aci éra nu la altu martiriu au voitu mai marii nostrii se convenimu noi adi? pentru-cà aci este multime multa de morti. Fiindu-cà Domnedieu adi s'a pogoritu la cei morti pentru ace'a ne adunamu aci, din acésta cauza si locul acést'a se numesce cemeteriu, cà se cunosci cà cei morti, cari zacu aci, nu suntu morti fora numai suntu cuprinsi de somnu si dormu*“.

(In coemeterii appellationem T. II p. 393).

In sambet'a cea mare s'ar' vedé a se fi tienutu officiuulu divinu tótu diu'a, pre cându s. liturgia s'a celebratu de càtra séra, carea s'a intensu pâna in nópte tardiu, la carea se cuminecau multi. Despre ce aflamu aceste marturisiri.

Dupa-ce ar' fi facutu atenti pre credintiosi, cà cu cuvenintia se se apropie la primirea s. cuminecature, adauge:

„**Tóta diu'a ai asceptatu cu pacientiu. partea cea mai buna a nopticii ai petrecutu, si atáta osteneala o perdi si o prepadesci, pentru unu tēmpu asia scurtu? Cugeta, cá ce e celu ce e propusu, si pentru-ce e aci? s'a junghiatu pentru tene, si tu vediendu pre celu imolatu, lu-parasesci?** Si cu pucinu mai inainte dice:

„**Dreptu ace'a dupa-ce pre celu restignitu pre cruce de cátra séra si noi lu-vomu vedé imolatu cá pre unu mnelu nevinovatu, ve indemnu cá cu frica, cu veneratiune si cu multa reverintia se ne apropiamu. Ori nu sciti cum au statu ángerii la mormentulu desiertatu de trupu si голу? Acésta au facutu, pentru-cá acelu locu, care a servitu de mormentulu Domnului de aci a primitu ace'a onóre. Angerii, cari cu escelenti'a loru de totu prestecu firea nostra, cu atáta reverintia au statu la mormentu: si noi cari nu la mormentu голу, ci chiaru la insasi mes'a, intru carea e pusu mnelulu, stamu se mergemu, cu tumultu si cu sgomotu ne apropiamu.**“ (In coemeterii l. c. pag. 397).

Sambet'a cea mare, mai are ace'a insemnatate, cá in nóptea acelei dile spre Dominec'a inviarei se botezau catechumenii, cari in decursulu Paresemeloru se instruau in inchiaturele credintiei.

„**Noi inca cu acésta inviare amu inviatu, cându amu fostu botezati, precum si acesti surcei preclari, cari ieri sér'a fura demni a primí botezulu. Mai alalta ieri s'a restignitu Christosu, dara in nóptea trecuta a inviatu, acela a moritu cu trupu si cu trupu a inviatu, acestia au fostu morti pecatului, si au inviatu din pecate**“ apoi de aci mai departe prin asemenari minunate descrie renascerea spirituala in botezu (Adversus ebriosos et de resurrectione 2 T. II p. 439; Cfr. cui illud „Vidi Dominum 3 T. VI p. 139).

Auditi-voi, dice intr'altu locu, cari adi, in acésta nópte v'ati inscrisu in numerulu cetatieniloru Ierusalimului, se aveti grigia amesurata marinei daruriloru ce le-ati primitu, cá se si primiti daru mai abundantu. (Concio in pasch. sanct. T. III p. 770, Cfr. Hom. I in Acta apostol. 7, 8 T. II. p. 24 seq.).

Se facemu acuma o comparare scurta intre disciplin'a vigenta adi in pareseme si intre cele pâna aci insirate din scriptele S. Chrisostomu si referitórie la Pareseme. Se luamu pre rondu:

a) Ce se tiene de instituirea si scopulu s. pareseme descrie de cátra S. Chrisostomu, aceste deplinu corespundu cu cele marturisite de cátra s. baserica in officiulu sacru asediatu adi pre tempulu Paresemeloru. Nu numai, ci acele se confirma si prin viéti'a publica a celoru credintiosi, cari tienendu postulu celu mare (Pareseme) cá unu asediamentu divin, cá o serbatóre sufletésca neintrerupta, dilele aceluia le-si petrecu atátu in postire trupésca, cátu si sufletésca, adeca in infránare, in eserciarea de vertuti deosebite, in

marturisire, cumpetu, modestia. Din aceasta cauza apoi suutu intredise in fiacare comunitate crestina bine ordinata, jocurile, petrekerile publice si preste totu atari lucruri, cari ar' conturbá caracterulu de indreptare alu aceloru dile.

b) Pre tempulu S. Chrisostomu, poporulu crestinescu adunându-se tóta diu'a la beserica ascultá invetiatiu'a. E dreptu cá adi poporulu nu convine la beserica tóta diu'a, invetiatur'a crestinesca in multe beserici chiaru si catedrale (?) nu se tiene neci bateru in Dominecele Paresemeloru, pre lángha tóte aceste urm'a spiritului celui bunu din tempurile S. Chrisostomu o aflam descoperita parte in officiulu divin prescisu si in multe beserice celebratu in tóta diu'a, parte in convenirea mai numerosa in beserica a poporului crestinescu in dile de Mercuri, Vineri, Sambeta si Domineca precumu si in zelulu multoru preoti, cari in S. Pareseme nu intrelasa neci o domineca se nu deie invetiatura accomodata poporeniloru sei.

c) Precumu pre tempulu S. Chrisostomu, asia e prescisu si adi tóta diu'a nu numai persolvirea publica a „Inseratului, ci in dile de Mercuri si Vineri se face S. Liturgia a Prea santiteloru impreunata cu Inseratu, a careia celebrare perfacuta damenéti'a este numai ore-si-care-va anticipare a prescislui, cá este de a se celebrá in de cátra séra.

d) Cetirile din S. Scriptura si adi suntu luate in parte buna din Cartea Facerei, carea incependu dela Inseratulu din Luni prim'a septemana in postu, preste totu decursulu S. Pareseme se cetésece.

e) Urme despre instruirea catechumeniloru in s. Pareseme nu au remasu in officiulu divin, de nu se voru luá de atari unele allusiuni la botezare si la datorintia crestinesca.

f) Zepostirea pâna adi se tiene cu destula necumpetare, in cátu sbiciuirea acelui necumpetu in deplina mesura se póte aplicá si la datin'a crestiniiloru de adi.

g) Desi zelulu crestiniiloru intru tienerea postului din dí in dí se slabesce încátu indifferentismulu celoru mai cu scientia lumésca, strabate si in cas'a tieranului, románulu dreptu credintiosu tiene multu totusi la legea postirei, si se gasescu destui, cari mai alesu septeman'a I a postului si cea din urma o petrecu numai in postu uscatu, ori cá si doue dile nu manca nemica.

h) Sambet'a si Dominec'a intru atáta au óre-si-care-va deosebire, cá numai in aceste se tiene s. liturgia deplina, ceea-ce este semnulu bucuriei si alu ore-carei serbári speciale. Apoi liturgiele nu se tienu sér'a ci demanéti'a. Deci in acést'a privintia acele dile formédia ore-si-care-va relacsare a postului in sensulu celoru commemorate de S. Chrisostomu.

i) In pareseme, afora de Dominec'a Floriiloru

pâna adi e oprita si mancarea de pesci, deci abstinentia a prescrisa cá pre tempulu S. Chrisostomu.

j) Septeman'a cea mare intru tôte se tiene asiá cá pre tempulu S. Chrisostomu. Reverintia facia de celebrarea aceleia este mare, ceea-ce se descopere prin deosebita pietate a credintiosiloru, si caracterizarea celoru seversite intru ace'a descrisa de S. Parinte Chrysostomu dreptu se póte compune din cuventele Officiului sacru alu acelei septemani. Si in deosebi: In Joi'a mare se celebréza s. liturgia solemnă, la ace'a se cetesce istoria vendiarei lui Christosu prin Jud'a, asediarea s. sacrificiu (Math. XX; cátra Cor. I c. 14. v. 23 seq.), se face indemnare la impartasire curata, cá la officiulu divin alu manecarei, inseratului s. c. l. (Cfr. introducerea septemanei mari in Strasnica la Inseratulu Dominecei Floriiloru).

Joi sér'a pâna adi se cetescu Evangeliile patimeloru, cum fu si pre tempulu lui Chrisostomu.

l) Vinerea mare adi inca e dedicata memoriei morticii Domnului, si cá atare se tiene cá si serbatóre, in cátu in ace'a di fia-care se absteine de ori ce lucru servilu, si sufletesce ie parte la inalt'a insemnatate a dilei commemorative incatu adeca parte cercetéza s. beserica luandu parte la celebrarea officiului divin, parte face deosebite binefaceri.

m) Déca pre tempulu S. Chrisostomu in Sambet'a cea mare poporulu esiá la cemeteriu, urma de acésta datina aflamu si adi. Pentru-cá precându in rare locuri esu cu litia Vineri dupamediadi la mormente unde se facu rogatiuni, pre atunci, in cele mai multe locuri Vineri si in Sambet'a cea mare senguraticii crestini esu la mormente, unde pre cându de o parte reinnoescu mormenturile celoru de aprópe ai sei, pre atunci acolo in cemeteriu ori de acasa dan binefaceri la cei lipsiti.

Ce se tiene de liturgi'a din sambat'a cea mare, ace'a si adi e impreunata cu Inseratu, si priveghiarea se intende pâna in nópte tardiu. Si déca adi nu mai este disciplin'a botezarei in noptea spre Dominec'a Inviarei, dara urm'a acelei discipline se póte aflá in officiulu divin alu Inviarei.

In urma numai inca un'a.

De se vá compará cuprinsulu conciiunei S. Chrisostomu „in coemeterii appellationem“ (T. II p. 393) cu cuprinsulu cantáriloru sacre dela Officiulu divin alu Sambetei celei mari, acest'a din urma prea usioru s'ar' poté compune din celu dintaniu. Spre ilustrare numai unele voiu adnotá.

„Precum lamp'a — dice S. Chrysostomu — in vêrfu are lumin'a; asiá are si crucea de-a-supra-si pre sórele celu stralucitoriu alu dreptatei. Pre acest'a vediendu-lu lumea strabatutu cu cuie, s'a spaimentatu, paméntulu s'a cutremuratu, petrile s'au despícatu. Macar-cá petrile s'au despícatu, impetrírea Judeiloru nu

s'a frântu: velulu besericei s'a ruptu, dara nu s'a ruptu svatulu celu fora-de-lege“. Comparéze ori si cine acestu citatu cu „Icosulu“ din sambet'a demeneti'a a septemanei celei mari si de locu vá cunósce mare asemenare ce esiste intre ambele.

„Astadi Domnulu nostru tôte locurile iadului le strabate, a infrantu portile cele de arama, adi a zdrobitu inchuietorile cele de fieru“. (Ps. 106, 16; Is. 15, 2).

„De atáta tēmpu nemene nu l'a potutu svatú (pre diavolu) cá pre ori si care dint'r'acele (suflete), pre care le-a tienutu legate, se le slobóda: pâna ce nu s'a scoboritu acolo úngerulu Domnului, carele l'a silítu spre ace'a“

„Asia a facutu si Christosu, dupa-ce pre acelu stapánitoriu alu celoru jefúti, si pazitoriuu temniticii, pre diavolulu si pre mórte prin mórtea sa l'a invinsu, tôte avutiile aceleia, adeca pre neamulu omenescu l'a dusu la camer'a imperatésca . . . tóta paz'a ace'a o a desiertatu . . . si pre cei ce cráu acolo de mai înainte, i-a rechiamatu“.

Spre a se vedé asemenare batatória la ochi, sè se comparéze aceste citate cu Tropariile odoloru I, II, VI, VIII, dara mai alesu cu stichirile Inseratului din Sambat'a cea mare.

J. Borosiu.

Tatalu nostru.

Unu ciclu de meditatiuni de Dr. Victoru Szmigelski.

I.

»Domne, invetia-ne, se ne rugamu«.

Luc. 11, 1.

„Fost'a, candu erá Isusu la unu locu rogandu-se, déca a incetatu, dis'a unulu din invetiacei lui catra densulu: „Domne, invetia-ne, se ne rugamu, cum a invetiatu si Joanu pre invetiacei sei“. Si le-a disu loru: „Candu ve rogati, se diceti: Tatalu nostru, carele esti in ceriuri. Santiesca se numele teu. Vina imperati'a ta. Fia voi'a ta precum in ceriu, asia si pre pamentu. Panea nostra cea de tote dilele dá ne-o noue astadi. Si ne érta noue peccatele nostre, precum si noi ertamu gresitiloru nostri. Si nu ne duce pre noi in ispita, ci ne mantuesce de celu reu“. Si a disu catra ei: „Cine dintre voi are prietinu, si va merge la densulu in mediulu noptii si va dice lui: Prietine, dá-mi imprumutu trei pani, cá a venitu din cale unu prietinu la mine, si nu am ce pune in aintea lui.

Si acel'a din laintru respundiendu va dice: Nu-mi face ostenela, cá éta usiele suntu incuiate, si pruncii mei suntu in asternutu cu mine. Nu potu, se me scolu, se-ti dau tie. Éra dicu voue: Macaru de nu i-ar' dá lui scolandu-se, pentru cá este lui prietinu, ci pentru obrasnici'a lui scolandu-se va dá lui, catu 'i trebuie. Si eu dicu voue: Cereti, si se va dá voue,

cautati, si veti aflá, bateti si se va deschide voue. Că totu celu ce cere, va luá, si celu ce cauta, va aflá, si celui ce bate, se va deschide. Si alu carui fiu dintre voi va cere dela tatalu seu pane, au dá-i va lui pétra? séu pesce, au dora in locu de pesce 'i va dá lui sierpe? séu de cere ou, au dá-i va lui scorpie? Deci déca voi fiindu rei, sciti se dati daruri bune filoru vostri, cu catu mai vertosu Tatalu vostru celu din ceriu va dá Spiritulu santu celoru ce ceru dela densulu. (Luc. 11, 1—3).

Domnedieulu si Mantuitoriulu nostru! Éta si noi suntemu invetiaceii tei, si tu ne-ai alesu, se cercamu cele ce ne suntu spre folosu. Dara tu scii, că omulu prea a dese ori se pogora cu spiritulu seu din locuinti'a lui cea adevărata in tienuturile trupului, grigile si simtirile 'lu tragu diosu la pamentu, si elu 'si uita de cele ceresci. Domne, invetia-ne, se ne rogamu! Invetia-ne, se cercamu lumin'a si viati'a, cá se castigamu darurile luminei si ale vietiei! Invetia-ne pre noi, cari fara de tine nu potemu nimic'a!

Unu maestru ingeniosu si prea deprinsu in o arta frumoasa si folositoria a venitu dintr'o tiera de-partata, cá se scota la ivela art'a sa si se introduca si pre altii intr'ens'a. Manile lui dibaci intr'adeveru si producu cu iutiela minunata, lucruri minunate, si in giurulu lui acusi se aduna pre incetulu o céta de invetiacei, cari la inceputu privescu cu uimire, cum sporesce lucrulu lui, apoi se apropia de densulu cu sífela, si pre urma unulu dintr'ensii cutéza, se-i indrepte rogarea comuna si se-i dica: Maestre, invetia-ne si pre noi art'a ta! Éta si noi ne cuprindemu de multu tempu totu cu astu feliu de lucruri, dara ori cum ne silimu si ne sirguimu, nu ajungemu de parte. Éra tu, candu produci lucruri mari si maretie, se pare că numai te joci. Invetia-ne si pre noi, aréta-ne si noue, cum se lucramu, cá si noi se indeplinimu astu feliu de lucruri mari si maretie!

Cam acest'a va fi fostu mersulu lucrului, pana candu invetiachelulu se decise pre urma a se apropiá de Invetiatoriulu seu si a-i dice: Domne, invetia-ne, se ne rogamu! Éta noi cei alalti de mii de ani inca amu cercatu in multe tipuri a ne rogá, cu cuvinte si cu semne, cantandu si strigandu, cu sacrificie si cu jocuri, cu ospetie de veselía si cu torture a nume aflate, dara tota ostenél'a nostra a fostu desierta, si rogatiunea nostra nice radecina nu a prinsu, necum se aduca frupte. Noi asia vedemu, că tu singuru esti acel'a, care te scii rogá, si numai dela tine amu poté invetiá si noi, cum se ne rogamu, cá rogatiunea nostra se fia primita. Invetia-ne dara, se ne rogamu!

Ore ce va fi indemnatu pre invetiachelulu acest'a, se indrepte catra invetiatoriulu seu rogarea acést'a? Ce va fi vediutu ore, de a cunoscutu in Invetiatoriulu seu si pre maestrulu rogatiunei? Si ce l'a rapitu si

i-a storsu de pre budie o rogare atatu de intielepta si de curata?

Iubitiloru, nu ve intrebu, déca ati vediutu omeni rogandu-se, dara ve intrebu, déca v'a pusu in uimire unii omeni, candu i-ati vediutu rogandu-se? Eu am facutu esperinti'a acést'a si ve spunu si ce a fostu in stare, se me puna in uimire astu feliu de omeni, dara nu numai pre mine, ci chiaru si pre omeni de acei'a cari cu alte ocațiuni erau in stare, se-si bata jocu de ori ce lucru religiosu, fia elu ori catu de santu.

Mie mi-se pareá, că vedu in giurulu capului loru o aureola, si in lumin'a ei pare că vedeam doue virtuti modeste si nebagate in séma aci pre pamentu, inse stralucite in ceriu si placute lui Domnedieu preste mesura. Virtutile acestea-su umilinti'a spiritului si curatieni'a inimei. Mi-se pareá, că ele se impletescu cá nesce fire de auru in giurulu capului celui ce se rogá, si cá fia care cuventu, fla care sioptire, ce o indreptá spre ceriu, faceá, se stralucésca aureol'a ace'a cu o lumina, carea aci pre pamentu nu se afla nicairea, cu o lumina ceresca.

Vedeti, privirea la lumin'a acést'a va fi storsu de pre budiele invetiachelului rogarea: Domne, invetia-ne, se ne rogamu! — Voi pre mine me chiamati Domnu si Invetiatoriu, si bine diceti, că sum, a disu Mantuitoriulu catra invetiaceii sei cu alta ocașiune mai tardiu (Jo. 13, 13). Unu idealu cerescu a fostu Mantuitoriulu, si cá midilocitoriu intre Domnedieu si omeni petrecundu in midiloculu omeniloru, se portá cu iubire nespusa facia cu densii, candu 'i vindecá si-i invetiá. Dara cu multu mai intimu si mai neincetatu petreceá densulu cu acel'a, pre care-lu numiá tata in intielesulu celu mai propriu. Acestui'a 'i sacrificá in fia care clipita firea sa intrega, pentru cá astu feliu se indeplinesca maretulu opu alu rescumperarei in umilinti'a cea mai adenca, in seracia deplina si in abnegare neincetata. Astu feliu tota viati'a lui pamentena erá o rogatiune intrupata. Cu tote acestea 'i placeá mai alesu se petréca vorbindu cu tatalu seu in singuratate lina. Si apoi déca in astu feliu de mominte se observa si la omeni unu ce extraordinariu si neobicinuitu, cum ni-lu vomu intipui rogandu-se pre acel'a, care portá in person'a sa de o data firea cea domnedieesca si cea omenesca?

Astu feliu intielegemu usioru, pentru ce invetiachelulu, dupa ce a privitu catu va témpu uimitu, cum se rogá Invetiatoriulu, se apropia acum de densulu cu sífela si se roga: Domne, invetia-ne, se ne rogamu. Nu a vediutu elu ore, cum faceá Invetiatoriulu alte lucruri, cari se pareau mai stralucite si mai de doritu? Pentru ce nu dice: Domne, invetia-ne, se domnimu preste eleminte, invetia-ne, se vindecamu pre cei morbosi si nepotintiosi, invetia-ne, se facemu minuni? Numai pentru ace'a, iubitiloru, pentru că densulu erá prea

convinsu, că dintre toate lucrurile și afacerile, cari s'au incredintat omului, nu este nice unul mai marețiu și mai demnu, mai de lipsa și mai folositoriu, decât deprinderea rogațiunei. „Cine se nu se mire“, eschiama s. nostru Ioanu Crisostomu, „cine se nu admire condescendința blanda a lui Domnedieu, care ne concede, ma ne demanda, se graimu cu densulu și se-i spunem dorințele noastre? Celu ce nu cărea și nu iubescă conversarea acest'a, acelu'a 'i lipsescă viața cea adevărată și mințea sanetosa; ma chiaru acest'a e argumentulu celu mai invădatu, că-i lipsescă mințea, deca cineva nu recunoscă marimea acestei onori și nu se lasă a fi convinsu despre ace'a, că lips'a rogațiunei e morțea sufletului“.

Asia dice s. Ioanu Gura de aur. Se afla înse destui omeni cu gura de plumbu, cari nu voru se scia nimic'a despre demnitătea, însemnatătea și lips'a rogațiunei și-si întipuescu, că chiaru prin acest'a dau dovadă cea mai invădată a superiorității lor spirituale, și dorere esemplulu și cuvântulu lor cucerescă printre creștinii cu inima mai debila. Cine nu cunoscă pietrele, cari densii le arunca asupr'a acestui adevăru vechiu, alu carui radacine 'su atatu de adencu implantate în inim'a omenescă? Parintele cerescu, dieu ei, nice de cum nu se pôte asemăna cu domniile cei mari de pre pamentu, cari astăpta multa rogare. Nice nu are densulu lipsa de suplicele și ursoriele noastre, cu cari noi în simplitătea noastră neescusabila venim într'ajutoriu atotșciintei lui Domnedieu.

Și într'adeveru argumentele acestea nu-su ore destule de puternice? Dara cu toate acestea Domnulu absolutu alu cerului și alu pamentului desi nu sufere asemănarea cu domniile pamentesci și de pamentu, cu toate acestea densulu totuși e unu domnu, și încă unu domnu forte mare, dara nu numai unu domnu forte mare, ci și unu domnu, carele astăpta dela noi, se-i îndreptam rogațiunii. Asia celu pucinu ne spune s. Paulu: Neincetatu ve rogati, întru toate multiaminții, că acest'a este voi'a lui Ddieu (I Tes. 5, 17). Era întieptiunea, cu care se mandrescu gurele cele de plumbu facundu-se aperiții atotșciintei lui Domnedieu, încă nu e întieptiunea lor. Dóra scim pre bine, că Mantuitoriulu încă ne invădia dicundu: Căndu ve rogati, nu graiti multe că paganii, că le pare, că întru multa vorb'a lor se voru aud. Deci se nu ve asemănați lor, că scie Tatalu vostru, cele ce ve trebuescă voue, mai înainte de ce cereti voi dela densulu (Mt. 6, 7). Dara aci totuși ar' pôte întrebă cineva cu ore care parere de îndreptătie, că Mantuitoriulu óre pentru ce ne demanda totuși, se ne rogăm, se cautăm, se batem?

De multe feliiuri 'su lipsele, cari le intălmim în viața, dara pôte nice un'a nu a fostu asia de batetoria la ochi, că lips'a unui sateanu, care petreceă în o

regiune muntoasă. După ce densulu și-a nimicitu bunăstărea și și-a pus casa și moșia, pribegia omulu acest'a prin munti fara de haine și de calcăuni, dara și fara de grigi. Unu domnu trecundu pre acolo l'a intălnitu și facundu-i se mila de elu voiă se-lu ajutore cu ceva și-si oferă o elemosina. Dara omulu nostru nu voiă se o primescă. Binefacatoriulu respinsu îndoi elemosin'a sa și-si dá totă silința spre a înduplecă pre omulu nostru, se primescă binefacărea. Dara toate încercările-i fura desierte, și pre urma lipsitulu scapă de ele dechiarandu: Eu nu potu primă nimic'a, pentru că nu am nice unu buzunariu! — Cu adevăratu omu mai lipsitu că acest'a nu amu poté află usioru. A fi lipsitu de toate și a nu poté primă nici binefacărele, ce ni-le oferescă alti omeni cu inima bună, ore nu e acest'a miser'a cea mai deplina?

Dar' éta ce a disu în simplitătea sa omulu acest'a, aru poté-o repetă multi omeni. Forte mari 'su darurile, cari Domnedieu voiescă se ni-le deă, dara cu multu prea strimta și prea mica e inim'a noastră, cu carea vomu se primim darurile acelea. Din partea lui Domnedieu nu lipsescă nici o dată avuți'a darurilor, dara forte a dese ori lipsescă din partea omului promptitudine și capacitate de a le primă. Delasata și pustiă e economi'a sufletescă în internulu omului celu lasatoriu și lenesiu, și cu catu e mai mare serăcirea lui cea sufletescă, cu atatu mai cu greu i-se pôte aplică ajutoriulu, ce vine de susu, pentru că gat'a e pururea ajutoriulu celu'a, dela care vine totă dărea cea bună și totu darulu deplinitu, dara pamentenulu, celu ce urescă rogațiunea, nu întielege, spre ce va se-i folosescă ajutoriulu acest'a, și pentru ace'a 'lu respinge acum în modu urbanu acum în modu neurbanu. Dar' apoi cum se-i și trecă prin mințea cere chiaru ajutoriulu acest'a, după ce elu s'a alipitu atatu de tare de lume și de opiniunea ei și nu se pôte deslipi de ea? Cum se-i și trecă prin mințea cere daruri nevedite dela daruitoriulu neveditu? Cu adevăratu omulu celu înștrăinat de Domnedieu nu cunoscă bunurile sufletesci, cu cari 'lu îmbia Domnedieu; ele pentru densulu nu au nice unu pretiu. Astu feliu și rogațiunea 'i cade cu greu, și în tocmai precum morbosulu nu cere lucruri de acelea, cari i-su pre alinare și spre vindecare, ci de acelea, la cari 'lu îndemna ferbintiel'a morbului, în tocmai asia și noi în morbulu cronicu alu lenei și nepăsărei sufletesci dorim lucruri, cari numai marescu morbulu nostru, necum se-lu vindecă.

Forte întieptă a fostu deci dorința, ce a esprimat'o învetiacelulu rogandu pre Invetiatoriulu seu: Domne, învetia-ne, se ne rogăm! Rogătiunea bună nu e unu lucru asia usioru, precum și-ar' cugetă omulu.

Și catu de minunatu a înplinitu Mantuitoriulu dorința învetiacelulu seu! Ei avem se-i multiamim pentru ace'a, că noi avem rogațiunea ace'a cerescă,

care a o numimu rogatiunea Domnului, pentru că Domnulu ne-a invetiat' o. Rogatiunea acést'a si manifestéza originea sa divina atatu prin poterea efectului ei, catu si prin avuti'a cuprinsului ei.

Poterea ei o esprima s. Ciprianu cu cuvinte forte frumose. „Se ne rogamu asia“, scrie s. Parinte, „se ne rogamu asia, precum ne-a invetiatiu Mantuitoriulu, pentru că pre candu ne rogamu, Tatalu se recunosca cuvintele Fiului seu. Pentru că déca ni-s'a promis, că vomu castigá, ori ce vomu cere in numele lui, cu catu mai folositoria va fi rogarea nostra, déca ne rogamu nu numai in numele lui, ci si cu cuvintele lui“. Ea e rogatiunea, ce o rostescu crestini mai a dese ori, si numai Domnedieu ar' poté spune, de cate ori s'a ridicatu de pre pamentu rogatiunea acést'a catra ceriu, diu'a si noptea, in bucuria si in intristare, in strimtoare si in bunastare, in sperantia tare, in multiamita fierbinte, in fericire si in desperare! Si numai Domnedieu ar' poté spune si ar' poté mesurá ajutoriele si mangaiarile cari cá unu respunsu parintiescu la rogatiunea acést'a s'au pogoritu din ceriu spre a se reversá preste acei'a, cari o rostiau si pentru cari se rostiá!

Éra deca consideramu cuprinsulu ei, aflamu, că ea cuprinde totu, ce avemu si potemu se ceremu vre o data cu cuviintia dela Domnedieu. Ma s. Augustinu vorbesce forte nimeritu, candu observa, că déca vomu cercá tote rogatiunile, cari se afla prin cartile s. Scripture, nu vomu aflá printr'ensele nimicu, ce nu s'ar' cuprinde in cuvintele rogatiunei „Tatalu nostru“. Cu dreptu cuventu a potutu deci dice s. Ciprianu, că rogatiunea „Tatalu nostru“, e evangeliulu prescurtat.

Veti aflá deci de indreptatita purcederea mea, déca pentru meditatiunile nostre am alesu cuvintele acestei rogatiuni domnedieesci. Dar' éta deca consideramu de o parte, că prin cuprinsulu ei rogatiunea acést'a se nimeresce pentru toti omenii si pentru tote tempurile, sar' paré, că lucrulu acest'a e usioru. Inse deca luamu in considerare de alta parte, că rogatiunea acést'a pre langa tota simplicitatea ei porta in sine asemenea ceriului o profunditate nemesurata si astu feliu oferesce si cugetatoriloru celoru mai cu spiritu unu isvoru nesecatu de meditare, privescu cu síela la debilitatea mea, candu voiu se esplicu in catu-va partile singuratice ale acestei rogatiuni. Numai o impregiurare me mangaiia, si acést'a e, că eu voiescu binele sufletescu alu nostru alu tuturor, si astu feliu potu se privescu cu incredere la ajutoriulu aceluia, care cu atotpotinti'a sa a sciutu se inmultiesca panile si pescii. Asemenea va face si cu cuvintele mele, deca ne vomu rogá cu incredere pentru ajutoriulu lui atotpoternicu.

Ce este omulu, Domne, că-lu amintesci pre elu? séu fiulu omului, că-lu cercetezi pre elu? Cu cata

blandetia si iubire te pogori la micimea nostra, cá se ne ridici la inaltimea ta! Cu cata iubire parintiesca ne descoperi tote lucrurile, de cari avemu lipsa adeverala, ne descoperi, că tu pre noi ne ai creatu pentru tine, că tu voesci se fii insu-ti dorinti'a si fericirea nostra! Dara omulu in onore fiindu n'a preceptu, alaturatu-s'a cu dobitocele cele fara de minte si s'a asemenatu loru. Éta elu 'si fauresce lipse, cari i-su spre tortura aci pre pamentu si spre perire din colo de mormentu; elu se alipesce de ele si se face asemenea unui vultur, a carui aripe-su taiate. Elu se taraie pre pamentu si privesce la pamentu, si cine i va ridicá privirea spre ceriu? Cine altulu, déca nu tu, iubire nemarginita. Éta noi voimu, cu de adinsulu voimu, se ne ridicamu privirea la tine, si asemenea invetiachelului teu ne apropiamu dicundu: Domne, invetia-ne, se ne rogamu. Aminu.

Predica pentru serbatoarea invierii Domnului nostru Isusu Christosu

de Dr. Basiliu Hossu.

»Christosu a inviatu din morti»
Imm. beser.

Pre cine vedu ridicanduse la ceriu in vestmentu de frumsetia minunata, stralucindu de lumina domnedieesca, in drépt'a cu acelu semnu triumfatoriu? Acest'a — 'mi respundu muierile credintióse, cari vinu dela mormentu, — este Isusu. Acést'a 'mi repetiesce si angerulu ce siede in mormentulu golu; acést'a, 'mi dicu si ostasii de marea minune spaimentati. Acest'a este dara omulu celu despretiuitu, pre carele 'lu credeamu umilitu si pedepsitu de Domnedieu, omulu tuturoru doreriloru? Asia este, iubitoru! Pecatele nostre tote, elu singuru le-a portatu: pre elu singuru a incarcatu Domnedieu tota greutatea pecatelor nostre, si densulu pentru a-ne mantuí pre noi, a fostu batutu, batujocoritu, omoritu, cá unu mielu nevinovatu. In modulu acest'a rebeliunea serviloru s'a espiatu prin supunerea fiului, unulu a fostu lovit, ceilalti liberati, dreptulu fú despretiuitu, éra pecatosii recastigara onórea perduta, nevinovatulu a fostu supusu la o pedepsa nemeritata, éra pecatosii fura de pedepsa liberati, nedreptatea multoru a fostu suportata de unulu singuru, si prin dreptatea unui'a cei multi fura indreptati. Inainte de inviare Isusu Christosu se aretá intre noi cá unu omu comunu, de corpu debilu si supusu la tote slabatiunile naturei nostre, si radiele domnedieerei s'ale se stracurau numai din candu in candu de sub velulu slabatiunei nostre prin minuni. Dupa inviare natur'a domnedieesca stralucesce in tota marirea ei, éra natur'a omenesca este asiá dicandu transformata in ce'a domnedieesca. Mai 'nainte Cuventulu intrupatu nu aveá altu nume decatu acelu de Fiulu omului, alta forma decatu ce'a de servu: dupa inviare este

acelu unulu nascutu carui'a i dice Tatalu cerescu: Tu esti fiulu meu, siedi de-a drépt'a mea, eu te am nascutu intre stralucirile santiei mele, mai 'nainte de ce ar' resari lucéferulu. Cere dela mine ce voiesci, natiunile cá ereditate, pamentulu cá posesiune: tu vei domni asupr'a inamiciloru tei cu mana de feru, i-vei infrange facandu-i asternutu petiôreloru t'ale. Dara se ascultamu pre Santulu Joanu Evangelistulu, carele rapitu fiindu in visiuni domnedieésci, ne descrie cum Domnedieu Tatalu preamarese pre Fiulu seu inviatu. In midilocolu ceriului, dice numitul Evangelistu, erá unu tronu pre carele siedeá o maestate, care se asemená la vedere cu una pétra de diaspru. Impregiurulu tronului straluciá curcubeulu cá unu smaragdu, si de a laturile tronului erau 24 betrani siediendu pre douedieci si patru de scaune, imbracati in vestmente albe cá neau'a, éra in capu portandu corone de auru. De pre tronu porníáu tunete si fulgere, siepte luminare ardeau in aintea lui, éra impregiuru se intindeá o mare de cristalu. La cele patru unghiuri ale tronului erau patru animale cu câte siesa aripi, cu ochi multi si de forme feliurite, cantându marire la Eternulu Parinte, care siedeá pre tronu. Si pre cându animalele aceste repetiau canteculu loru, éca cei douedieci si patru betrani 'si scotu coronele din capu, le arunca la petiorele tronului, si inchinandu-se striga: Santu, santu, santu e Domnedieu, Domnulu atotu puternicu, carele este, fú si va fi, pentru-cá densulu a datu fiinti'a la tote fapturile, si tote prin vointi'a sa a fostu si suntu. Inse celu ce siedeá pre tronu tieneá in mana o carte cu siepte sigiluri, cartea vietiei si a mortei: unu angeru invitá, cá se vina cineva se deschida ace'a carte: dara nu erá nime in ceriu care se-si pota ridicá nici ochii la ace'a carte. Éca inse deodata in faci'a tronului si in midilocolu betraniloru se ridicá unu miel si ia cartea: cei douedieci si patru betrani i-se inchina si intonéza o cantare noua, dicandu: Tu esci demnu de-a primí cartea misteriosa si de-a deschide sigilurile, càci tu ai fostu omoritu pentru noi, tu prin sangele teu ne-ai rescumperatu de tota sclavi'a si ne-ai facutu placuti lui Domnedieu. Si intr'acea mii de angéri cu voce puternica strigau: demnu este mielulu de-a primí puterea, intiepletiunea, virtutea, onorea, marirea, binecuventarea. Si creaturele tote cate suntu in ceriu si pre pamentu pana in afundimele marei repetiau: Celui ce siede pe tronu si mielului se cuvine marire, onore si binecuventare in toti seclii secliloru.

Éca, iubitiloru, la ce gradu de marire a fostu ridicata natur'a nostra imbracata si rescumperata de Christosu! Pentru acést'a Sant'a Maica beserica dupa dilele trecute de gele si de tacere, adi, voindu se imiteze bucuri'a acelu triumfu, prorumpe in canteculu solemnu de „*Christosu a inviatu din morti*“, pentru acést'a imbraca adi altarele cu pompa mare, cu

cununi si flori, aprinde lumini noue, cutremura aerulu cu sunetulu imbucuratoriu a clopoteloru, si produce asia in inimele credintiosiloru o santa bucuria, ce scote in ochii unora lacrimi de dorere si sperantia, éra pre altii i ridicá pana la pregustarea fericiloru ceresci. Càci in mortea Domnului nostru Isusu Christosu ni se arata enormitatea pecatului, in inviere pretiulu gratiei: in mortea ace'a recunoscemu pre omulu pecatosu, in invierea acést'a pre celu dreptu. *Se oprimu deci cugetele nostre asupr'a acestoru doue puncte, cá meditandu despre enormitatea pecatului se simtimu cu atatu mai multu pretiulu gratiei, si castigandu-o se ne potemu ridicá intr'o di la marirea eterna.*

Santieni'a lui Domnedieu straluceste in universulu intregu: ceriulu, pamentulu si marea suntu santite de presentia s'a. Pentru ace'a omulu pecatuindu profanéza locurile acele unde aduce necurati'a fapteloru sale. Dara cu tote cá santieni'a lui Domnedieu imple tote locurile, totusi in modu particularu residee in ceriu si in sufletele omeniloru: in ceriu cá intr'unu tronu, in sufletulu omului cá intr'unu sacrariu: acolo prin marire, aici prin gratia: acolo in midilocolu angeriloru, aici in midilocolu virtutiloru, pentru-cá si sufletulu omului cá si ceriulu are inaltime si afundime nemesurata, are misicare perpetua, are forma imensa, càci tote creaturile nu-lu potu indestulí. Pentru acést'a omulu pecatosu este unu perfidu, care violéza dreptulu de ospitalitate si se aventa contra ospelui seu. Nu sciti óre, striga santulu Apostolu Paulu, cá voi sunteti templulu lui Domnedieu, si cá Spiritulu santu locuesce in voi? cá corpurile vostre suntu membrele lui Isusu Christosu, si cá pecatulu intinandu carnea vostra desonoréza insusi corpulu lui Christosu, facandu din membrele s'ale membre de prostitutiune? Dara omulu pecatuindu mai multu decatu pe Domnedieu se vatemala pe sine insusi, càci nestramutat'a flintia domnedieéscá nu pote primí defectu dela reutatea omenéscá. Nu, dice profetulu Jeremia, noi pecatuindu nu lui Domnedieu, ci numai noue ne stricamu, spre mai marea nostra confusiune. Precum pamentulu ridicandu nuori in contra sorelui nu-i micsioréza de locu stralucirea, ci din contra se intuneca numai pe sine, asia si pecatosulu resistandu nebunesce lui Domnedieu, numai spre daun'a propria lucra. Cine pecatuesce, dice S. Apostolulu, este retienutu de legaturile pecatului si pusu sub jugulu celui mai mare inamicu alu nostru, pecatosulu din amicu si fiu alui Domnedieu devine sclavu si prisioneriu a satanei, desbraca vestmentulu nevinovatiei, nimiceste din partea sa pretiulu nemesuratu alu rescumperarei, refusa imperati'a ceriuriloru, nemorirea gloriei, si in fine 'si pregatesce patimi si doreri eterne in viati'a viitoare: cá o crénga putreda si stricata se desface dela unitatea trunchiului, din carele singuru pote primí nutrementulu vitalu.

Oh! cum jace de parasitu (asia depingeá profetulu Jeremi'a sub figur'a Ierusalimului unu sufletu pecatosu) acelu orasiu, in carele erá mai inainte asia multime mare de poporu! Regin'a *natiuniloru* a remasu veduvita: cei mai iubiti a ei o parasira, amicii se facura inimici, aurulu si petrile pretioase fura imprasciate, totulu este doliu, stricatiune si dorere. Acést'a este dara frumós'a cetate a Sionului? Sub aceste imagini lamentá Jeremi'a sufletulu pecatosu desbracatu de darurile supranaturale si supusu servitutei tiranului infernalu.

Pecatul este prin urmare inamiculu lui Domnedieu si totu-o-data inamiculu omului: deci cine iubesc nedreptatea, uresce sufletulu seu, pentru-cá pecatulu, instrumentu de placeri neiertate in man'a omului, devine instrumentu de pedepsa meritata in man'a lui Domnedieu. Pecatul este unu verme ce rode si consuma sufletulu, o sageta ce lasa veninu mortalu in rana, o radecina amara, care produce fructe de morte, rapindu omului fericirea ce'a adeverala, care consista in pacea sufletésca si in conformitatea cu supremulu nostru Facutori.

Decumva dupa cele dise, iubiti ascultatori, sentimentele vostre totusi nu v'ar iertá se aruncati o privire adenca la starea miserabila a unui sufletu pecatosu, cercati se ve faceti o icóna celu putinu din istorisirea minuniloru, cari s'au intemplat pentru a-lu rescumperá. Eu nu voescu se ve retien cu enararea disciplinei ce erá in usu la evrei pentru-cá se se curatiésca de pecatele lor, càci tote ceremoniele, tote riturile lor, erau numai figurile marelui sacrificiu, care singuru pote curati pecatele. Aruncati inse, iubitoru, aruncati ve rogu o singura privire la Golgotha, la cruce! Oh! vedere! Oh! minune! Oh! misteru de iubire! Si noi vomu poté inca pecatui? Vomu poté traí in pecatu? Vomu poté mori in pecatu? Éca pre ace'a cruce dreptatea ins'asi, santieni'a, viati'a, marirea si bucuri'a ceriului! Atata dorere, atatea patimi, o mórte asia de teribila pentru noi! Si cu tote aceste vomu pecatui? Si aflate-voru ómeni, cari in faci'a crucei, la vederea acelu sange pretiosu voru urmá a pecatui? Oh miseria, oh orbia omenésca! Daca la vederea acelei cruce inca nu ati fi in stare a cunósce tota enormitatea pecatului, priviti sorele, care la mediadi se intuneca, marea ce se misica pana in fundu, pamentulu cum se cutremura, petrile cum se spargu, corpurile mortiloru inviandu, natur'a intréga, dandu la vederea acelei cruce semne evidente de dorere? Atare pretiu a fostu de lipsa, cá se ne mantuimu de pecatu, atare e greutatea si enormitatea pecatului, in catu a causatu mortea unui Domnedieu!

Dara in acést'a di mare si santa facuta de Domnulu, cá se ne bucuramu si se ne veselimu intr'ens'a, di serbatorita de ceriu si paméntu, se redicámu mai

bine cugetele nóstre la viati'a de gratia. Nu este sclavu scapatu din prinsóre, carele atát'a se se bucare de libertatea recastigata; nu este morbosu asiá de indestulitu pentru reinsanatosiarea sa; câtu este de fericitu dreptulu, carele a reusitu in fine se-si rupa legaturile pecatelor. Intrebati pre aceia dintre fratii vostri, cari dupa ani lungi petrecuti in fapte nedemne, in fine si-au spalatu consciintele loru in apele sacramentali, si cu pocaintia pentru trecutu s'au reintornatu la Domnedieu. Intrebati-i ve rogu, si voru spune ce bucuria, ce indestulire, ce fericire, ce pace au semtitu; voru díce, cá dela mórte s'au intornatu la viatia. Oh dá! din mormentulu pecatului au inviatu la o viatia noua de gratia. Si ce óre ar' poté conturbá indestulirea lor? Nu nenorocirile, pentru-cá acele, dupa dis'a S. Apostolu, se intorcu spre bine la cei ce iubescu pre Domnulu; nu dorerile, pentru-cá suferintiele vietiei acestei'a, precum díce acelasi santu Apostolu Paulu, nu suntu proportionate acelei mariri, care ne ascépta pe noi; nu puterea omenésca, pentru-cá déca lumea intréga s'ar' scolá in contr'a nóstra nu avemu se ne tememu, càci díce Psalmistulu, déca Domnedieu este cu noi, cine vá stá in contr'a nóstra? nu puterile infernului, pentru-cá grati'a lui Domnedieu le invinge. Oh, cine póte precepe fericirea dreptului? Cine póte apretiá ace'a pace sufletésca, care fora a fi gustata, nu se póte întielege? Cercati si voi acést'a, iubitoru, si ve-ti vedé câtu este de bunu Domnulu facia de cei ce-lu iubescu; sufletulu vostru se vá implé de bucuria, si ve-ti infiori, cum díce Psalmistulu, cá érb'a campului. Sufletulu dreptului este cá o oglinda, in care Domnedieu si-reflectéza radiele domnedieirei sale: dreptulu prin Isusu Christosu devine o creatura noua, avutu in midilocolu seraciei, tare si sanetosu intre doreri si morburi, in singuretate nici-o-data singuru, liniscitu pentru trecutu, cu presentele indestulitu, siguru pentru viitoriu, fiindu de acumu cetatiénu alu ceriului.

Déca preamarit'a inviare a Domnului nostru Isusu Christosu este icon'a invierei nóstre temporale prin midilocolu gratiei, si pemnulu celei din viati'a viitóre, se ne intorcemu dara cu totii la Domnedieu, cá devenindu membrii Domnului nostru Isusu Christosu in acestu corpu mortalu, se fimu asemenea partasi si a triumfului sèu si eredi a nemorirei fericite. Si déca prin penitintia am reinviatu cu Christosu dela pecatu la gratia, se cercámu intru tote cele bineplacute lui Domnedieu, indreptandu tote cugetele, tote sentimentele nóstre la cele ceresci. Suntemu si trebue se fimu morti pentru cele trecutorie; tota viati'a nóstra trebue se fia cu Christosu: si asiá venindu in diu'a din urma, ne vomu suí cu dènsulu in marirea eterna. Se infrenamu deci membrele nóstre, superbi'a, avariti'a, invidi'a si celelalte, pentru cari se indrepta

manî'a lui Domnedieu asupr'a noastră: se desbracam omulu celu vechiu si faptele lui; se imbracam omulu celu nou, dupa imaginea celui ce l'a creatu. Se imbracam ca fii alesi alui Domnedieu simtieminte de bunetate, indurare, umilintia, patientia, modestia si mai alesu de caritate; se ne imbracam in Isusu Christosu: vá se dica, se acoperimu miseriele noastre cu meritele sale, se conformamu viati'a noastră cu viati'a sa, si totulu ce facemu in cuvinte seau fapte, se facemu in numele seu. Marele misteriu alu crestianismului stă in aceste pucine cuvinte concentratu: că Domnedieu s'a asemenatu cu omu, pentru-că omulu se se asemezeze cu Domnedieu. Domnedieu ne-a imitatu in natur'a noastră adevărata, pentru-că noi se-lu imitamu in santiemî'a gratiei; a luat asupr'a-si corpulu nostru, pentru-că noi se luăm spiritulu său, si se ne facemu asia dicându domnediei prin iubirea sa, carele s'a facutu omu pentru iubirea noastră. Déca deci ne vomu asemená mortii sale, fiindu carne din carnea, si óse din ósele sale, precum dice Apostolulu Paulu, vomu fi partasi si a invierei sale. Si fericiti noi, déca dupa decursulu acestoru ani scurti de tentatiune si proba ne vomu poté suí cu Isusu Christosu in paradisu, in ceresculu Jerusalimu, unde impreuna cu ierarchiele ceresci, cu santi toti vomu laudá in tóta eternitatea marit'a inviare a Mantuitoriului nostru.

Deci fiindu-că prin invierea Domnului nostru Isusu Christosu s'au aratatu grati'a Mantuitoriului nostru invetiandu-ne se alungamu dela noi tóte poftete carnali si se ducemu o viatia santa, bine-placuta lui Domnedieu, vomu serbá noi in modu cuviintiosu santele Pasci, déca curatindu-ne de pecatele vietiei trecute ne vomu întórce cu inima sincera si umilita la Domnedieu, cu propusulu firmu de a nu mai bate calea nefericita a peccatului ci calea vietiei, va se dica, déca vomu reinviá dela viati'a peccatului la viati'a gratiei: si asiá ne vomu dispune si la invierea cea de pre urma, adeca la viati'a cea fericita diu paradisu. Aminu.

„Tatalu nostru“

(meditatiune).

Frumósa rogatiune, ne-ai invetiatu Isuse!
Cá ori ce ne lipsesce, prin ea se capatamu.
Dar' dulcile-Ti cuvinte, ne stau numai pre buze.
Ti dicemu »Tatalu nostru«, dar' nu te adorámu.

Tu »care esti in ceriuri« ne chemi mereu la Tine,
Dar' noi cu nepasare, ne întórceamu spre pământu,
Fugindu de a T'a facia, de a ceriului lumine,
Si ne-afundámu in nóptea peccatului uritu.

»Sántiesca-se alu Teu nume!« strigámu fara 'nctare
Dar' inim'a nu scie ce buzele vorbescu.
Noi suitemu de arana, cimbele sunatóre,
Ce potu se dea sunetu, dar' ele nu simtiescu.

Si totu chemámu intr'un'a »a T'a imperatie«
Dar' inarmati cu patimi, noi o impedecámu.
Si »fie a T'a voia« sioptimu noi cu mándrie,
Dar' vai! in fapta inse de diavolu ascultámu.

O, Dómne atotu-potinte! intinde-ti a T'a mána
Si ne salvéza Sante! din valulu celu turbatu
Diu nóptea far'delegei, ne scóte la lumina,
Si ne-indrépta pasii spre splendidu-Ti palatu.

Tramite-o radia sáuta a gratiei divine
Si-aprinde 'n noi credinti'a, a ceriului sperantia
Si fá c'a T'a iubire se fá a noastră páne,
Din cari gustându Parinte, se trecemu la viétia.

Blasiu 1888.

Is. Rusu,
clericu.

Varietáti

(Introduceri). *Basiliu Ratiu* fostulu protopopu gr. cat. alu Reginului s'a introdusu in 15 Aprilu a. c. in oficiulu de vicariu foraneu alu Fagarasiului.

Er' in 12 Aprilu a. c. s'a introdusu de parochu gr. catolicu in Sangeru *Georgiu Florianu* fostu parochu in Bald'a.

(Denumire de episcopu). *Baronulu Carolu Hornig*, pana acum referentu alu afaceriloru besericeei catolice in ministeriulu de culte si instructiune publica alu Ungariei este denumitu de episcopu alu diecesei rom. cat. Veszprém.

(Prefectu nou de studie in seminariulu teologicu din Blasiu). Dr. *Augustinu Bunea*, profesoru de teologi'a dogmatica s'a denumitu si introdusu in oficiulu de prefectu de studie in seminariulu teologicu din Blasiu in loculu lui Dr. *Victoru Smigelski*, carele a renuntiatu de acelu oficiu.

(Necrologu). *Michailu Sierbanu* fostu canonicu in capitulu besericeei catedrale din Gherl'a, preotu bine meritatu de beserica si scola, barbatu activu pre terenulu literaturii besericesci musicale si a picturii a incetat din viétia in 30 Martiu a. c. *Fia-i tierin'a usióra!*

Rogámu pre fratiu din Gherl'a se binevoiésca a ne comunicá cev'a din viétia paméntósca a defunctului canonicu M. Sierbanu. Cá si cum amu fi despartiti prin o alta lume, cá si cum ar' fi esitu apele si s'ar' fi intreruptu tóta comunicatiunea, asiá nu amu primitu nemic'a pâna in presente despre acestu casu.

(Carte noua de predici). *Joanu P. Papiu*, preotu gr.-catolicu in Gherl'a, a edatu o noua carte intitulata: „*Cuventari besericesci*“ la tóte serbatorile de preste anu, volumu de preste 24 cóle 8° mare, permitindu la fia-care serbatóre câte o scurta notitia despre tēmpulu introducerii, despre fasele prin cari a trecutu si modulu cum s'a stabilitu serbatórea.

Pretiuulu unui esemplariu cu portu francatu e 2 fl. v. a., séu 5 franci — lei n.

Academî'a româna a datu d-rei *Elen'a Sevastos* premiulu antâiu de 5000 lei pentru o lucrare asupra „*Nuntei la Români*“. La acelasi concursu a luat parte si d. *Fl. Marianu* din Bucovin'a. D-sa a fostu premiatu cu 2000 lei. D. *Marianu* este membru alu Academiei, ér' d-r'a *Elen'a Sevastos* profesóra la Iasi si studenta a facultatii de litere din acelu orasiu. Scrierea d-rei *Sevastos* e fórte importanta. Ea cuprinde unu studiu comparativu de moravuri. („G. Tr.“

(Opuri teologice). Dela tipografi'a seminariale din locu se potu capetá cu pretiuri reduse urmatoriele opuri teologice:

1. Etic'a crestina de Dr. *Joane Ratiu* . . . 2 fl. 50.
2. Prelectiuni teologice despre matrimoniu 2 fl. 50.
3. Institutiunile dreptului besericescu . . . 3 fl. —

Partea besericesca numerulu proximu vá constá numai din 1/2 cola.

Partea scolastica.

Santulu Georgiu si Pascile.

In anulu acest'a serbatorimu pascile a dou'a di de S. Georgiu la ^{24 Aprilu}_{6 Maiu.} Ómeni betrani nu-si aducu aminte se mai fi serbatoritu pascile dupa S. Georgiu. Acést'a coincidentia remarcabila a acestoru serbatori m'au indemnatu a tractá acést'a cestiune calendario-grafica pre bazea calculului fiindu de credintia, cà ea va interesá asemenea si cercuri mai departe. Dupa caleulu resulta, dupa cumu vomu vedé, cà serbatorirea pasciloru din anulu acest'a este o întémpare rara, càci se întémpa dupa mai multe generatiuni odata.

In cercetarea de facia plecu dela formul'a pasciloru a lui *K. F. Gauss*. Acestu celebru matematicu a statoritu pentru determinarea pasciloru dupa calindariulu julianu urmatóri'a formula:

1. Se insemnamu restulu, care -lu obtienemu dupa divisiunea cu 19 a numerului anului, pentru care voimu se determinamu pascile, cu a .

Pentru anulu curinte 1888 obtienemu dupa divisiune cu 19 cá restu 7, asia dara pentru anulu acest'a $a = 7$.

2. Se insemnamu restulu, care -lu obtienemu dupa divisiune cu 4 a numerului anului, pentru care voimu se determinamu pascile, cu b .

Pentru anulu 1888, care este unu anu bisectu si asia dara este divisibilu cu 4, restulu este $= 0$, asia dara $b = 0$.

3. Se insemnamu restulu, care -lu obtienemu dupa divisiune cu 7 a numerului anului, pentru care voimu se determinamu datulu pasciloru, cu c .

Pentru anulu curinte obtienemu dupa divisiune cu 7 cá restu 5; asia dara pentru acestu anu $c = 5$.

4. Se insemnamu restulu, care -lu obtienemu dupa divisiune din 19 a + 15 prin 30 cu d .

Pentru anulu presinte avemu:

$$\frac{19 \cdot 7 + 15}{30} = \frac{133 + 15}{30} = \frac{148}{30} = 4 \frac{28}{30}$$

asia dara pentru acestu anu $d = 28$.

5. Se insemnamu, in fine, restulu, care -lu obtienemu dupa divisiunea din $2b + 4c + 6d + 6$ prin 7 cu e .

Pentru anulu presinte obtienemu:

$$\frac{2b + 4c + 6d + 6}{7} = \frac{0 + 20 + 168 + 6}{7} = \frac{194}{7} = 27 \frac{5}{7}$$

asia dara pentru acestu anu $e = 5$.

Determinandu astu-feliu resturile pentru unu anu ore-care, apoi in genere pascile cadu in:

$$\text{séu } (22 + d + e) \text{ Martiu} \\ (d + e - 9) \text{ Apriliu.}$$

Pentru anulu presinte aflamu ca datu alu pascilor: $(d + e - 9)$ Apriliu $= (28 + 5 - 9)$ Apriliu $=$ Apriliu adeca a dou'a di de Sântulu Georgiu.

Voindu in espunerea de facia a determiná tîmpulu, cându seau mai intemplatu serbatorirea pasciloru in a dou'a di de S. Georgiu, formul'a lui Gauss usioru ne duce la scopu. Privindu acést'a formula mai de aprópe, ea ne areta, cà asupra cercetarei din cestiune, conditionile de sub 4) si 5) nu au influintia, pentrucà ele privescu sume, produse si cotienti din resturi de sub conditionile 1—3), cari, prin urmare vinu singure a-se considerá in calculu.

Standu lucrulu asia problem'a ce avemu a resolví din punctu de vedere teoreticu se póte formulá astu-feliu:

Se se determine form'a numeriloru a aniloru, cari divisi prin 19, 4 si 7 ne dau cá resturi respective 7, 0, 5.

Pentru a resolví acést'a problema in generalu procedemu astu-feliu.

Toti numerii, cari divisi prin 19 ne dau 7 cá restu posedu form'a:

$$\text{I. } 19x + 7$$

éra toti numerii, cari divisi si prin 4 ne dau 0 cá restu posedu form'a.

$$\text{II. } 4y$$

si in urma toti numerii, cari divisi prin 7 ne dau 5 cá restu posedu form'a:

$$\text{III. } 7z + 5.$$

In câtu acesti termini se referescu la acei'a-si numeri, intru atât'a sunt intre sine egali. Impreunându asia dara câte doi termini intre sine obtienemu ecuatiunile fundamentali:

$$\text{IV. } 19x + 7 = 4y$$

$$\text{V. } 19x + 7 = 7z + 5.$$

Resolvirea acestoru ecuatiuni apartiene, precumu se vede, analiticei nedeterminate, fiindu-cà avemu trei necunoscutu si numai doue ecuatiuni. Pentru a resolví aceste ecuatiuni aplicamu metod'a de reductiune a lui *Euler*. Prin eliminarea necunoscutu x obtienemu din IV) si V):

$$\text{VI. } 4y = 7z + 5$$

si din acést'a ecuatiune resulta usioru:

$$\text{VII. } y = Z + 1 + \frac{3z + 1}{4}$$

Substituindu pentru cotientele (fractiunea) din drépt'a m , punemu asia dara:

$$\text{VIII. } \frac{3z+1}{4} = m$$

atunci ecuatiunea VI) trece in:

$$\text{IX. } y = z + 1 + m.$$

Din ecuatiunea VII aflamu usioru:

$$3z + 1 = 4m$$

$$4z = m + 1$$

asia dara:

$$\text{X. } z = m + \frac{m-1}{3}.$$

Substituindu in acést'a ecuatiune pentru cointentele din drépt'a n, punemu asia dara:

$$\text{XI. } \frac{m-1}{3} = n$$

atunci din ecuatiunea IX) resulta:

$$\text{XII. } z = m + n$$

éra din ecuatiunea X) aflamu pentru m:

$$m = 3n + 1.$$

Cu privire la acést'a valóre aflamu din ecuatiunea XI:

$$z = 3n + 1 + n = 4n + 1$$

si déca valorile din ecuatiunile din urma le substituim in ecuatiunea VIII obtinemu:

$$y = 4n + 1 + 1 + 3n + 1 = 7n + 3.$$

In urma, déca substituim acést'a valóre a lui y in ecuatiunea III avemu:

$$19x + 7 = 4(7n + 3)$$

seu dupa transpunere si reducere in modu cuvenitu:

$$19x = 28n + 5.$$

Aplicandu inca odata metod'a de reduciune asupra acestei ecuatiuni, mai antaiu obtinemu:

$$x = n + \frac{9n+5}{19}.$$

seu déca pentru cointente substituim p, punemu asia dara:

$$\text{XIII. } \frac{9n+5}{19} = p$$

atunci ecuatiunea precedentă trece in:

$$\text{XIV. } x = n + p.$$

Din ecuatiunea XII resulta de sine:

$$\text{XV. } n = \frac{19p-5}{9} = 2p + \frac{p-5}{9}$$

si déca pentru cointentele de a drépt'a substituim r, asia dara se fie:

$$\text{XVI. } \frac{p-5}{9} = r$$

atunci ecuatiunea precedente trece in:

$$\text{XVII. } n = 2p + r$$

éra din ecuatiunea a XV. resulta usioru:

$$\text{XVIII. } p = 9r + 5.$$

Substituindu acést'a valóre a lui p in ecuatiunea precedentă obtinemu:

$$\text{XIX. } n = 2(9r + 5) + r = 19r + 10$$

si déca aceste valori din urma le substituim in ecuatiunea XIII, aflamu:

$$x = 19r + 10 + 9r + 5 = 28r + 15.$$

In urma substituindu acést'a valóre a lui x in I) obtinemu cá forma a toturor numerilor, cari corespundu conditiunilor din problema:

$$19(28r + 15) + 7 = 532r + 292.$$

Aplicandu acestu resultatu la cestiunea calendariografica, ce ne privesce, resulta, cá numerulu anilor se póte infaciosiá sub form'a generala:

$$A = 532r + 292.$$

$$\text{Pentru } r = 2 \text{ resulta: } A = 1064 + 292 = 1356$$

$$\text{" } r = 3 \text{ " } A = 1596 + 292 = 1888$$

$$\text{" } r = 4 \text{ " } A = 2128 + 292 = 2420.$$

In urmare serbatorirea pasciloru a dou'a di dupa S. Georgiu este o serbatóre periodica si period'a face 532 de ani. Asia dara inainte de acést'a pascile seau serbatoritu in aceea di de catra mosi-stramosii nostri la anulu 1356 si se voru serbatorí érasii la anulu 2420 de catra stranepotii nosri, de catra acei stranepoti, cari voru urmá dupa-ce se voru fi stinsu de pre faci'a pamentului 16 generatiuni viitórie.

Dr. Paulu Tanco.

Negur'a, Norii.

Plóia, niéu'a, mielusieii si grindin'a.

Scóla poporala are chiamarea de a lucrá din tóte poterile spre delaturarea superstitiuniloru si prejudetieloru. Cându dicu „Scóla poporala are chiamarea de a delaturá superstitiunile si prejudetiele“, nu intielegu edificiulu scólei; ci pre invetiatoriulu, care este sufletulu scólei. Lips'a de a se delaturá superstitiunile si prejudetiele, este recunoscuta de toti; nu mai este verb'a dara, decâtu despre modulu de procedere si alegerea midilóceloru.

Lectiunile din „Fisica“ suntu midilóce destulu de chiare spre scopulu acest'a, d. e. déca voim se stergemu superstitiunea cá „grindin'a o pórtá Siolomonarii“ vomu pertractá o lectiune practica despre grindina. Inse regul'a pedagogica e „dela usioru la greu“ asiadara nu este iertatu se se calce nici aici. De acea invetiatoriulu va pertractá mai ántaiu negur'a, norii, plóia, niéu'a, mielusieii si in urma grindin'a, cá lucruri mai dese, mai cunoscute, mai usióre de intielesu, si totu odata pregatiri spre intielegerea tractatului despre grindina. Éta cam asia: Ce numimu noi corpu fluidu, picuratosu A? Spune-mi unu corpu fluidu, picuratosu B! Ce va fi dara ap'a N? Pentru ce P? Inca odata M! (Ap'a e corpu fluidu, pentru-cá particellele ei se despartu cu usioratate unele de altele; éra picuratosu pentru-cá particellele ei au insusirea de a luá forma de picuri). Ce numimu noi corpu solidu, tare O? Numesce-mi nesce corpuri solide, tari N! (pétr'a, ferulu

etc.) Pentru ce se numesc acestea corpuri solide P? Asiadara avem corpuri solide si fluide. Ce se întâmpla cu corpurile fluide la caldura D? (evaporéza). Ce facu vaporii cându esu din apa B? Vedu-se ei indata ce esu din apa T? Pentru ce nu se potu vedé O? (elevii tacu). Fiti atenti! Vaporii cându esu din apa su- caldi si fórte fini (asia cá aerulu) din care cauza suntu stravediutiosi. Deci ap'a din corpu fluidu s'a prefacutu prin caldura in corpu aerosu. Póte-se vedé aerulu N? Pentru ce nu se póte vedé aerulu P? Asiadara in stare calda si vaporii su- stravediutiosi; déca se inaltia in susu se recescu si se prefacu in nesce besicutie de apa, rotunde, in besicutiele acestea este aeru.

Vediutati voi vér'a când plóua multu, nesce „bulbuci“, cari plutescu (mergu) pre ap'a din balti, éra dela unu tēmpu se spargu si nu se mai vedu? Ce este caus'a? Eu am vediutu cá nesce bulbuci de acestia se apropiu de olalta si din mai multi se facea unulu mai mare. Ce-i caus'a? Unde ati vediutu voi formânduse multe besicutie de acestea? Asia este, cându sapunescu vestminte. Ce se afla in besicutiele acelea (in zoile de sapunu) M? Suntu asia de mari ca bulbucii A? Nu; besicutiele de vaporii, suntu mai mici, ma fórte mici si usióre, din care cauza ele plutescu prin aeru. Vediutati voi, primavér'a, tómn'a, érn'a si câte odata si vér'a (dupa o plóie), cá demánéti'a nu se vede omulu, seau altu obiectu, de va fi acel'a in departare câtu de mica. (d. e. de ici pâna cólea) Ce-i caus'a A? „Negur'a“. Ce este negur'a N? (tace, deorece nu scie). Ve voi spune eu. Fiti atenti! Ati vediutu, cá vaporii, cându esu din ap'a dela focu suntu caldi, fini si stravediutiosi (incátu nu se vedu) dupa acea inaltându-se in susu, dau de unu stratu de aeru rece, se recescu si ei, si apoi se potu vedé. Mai departe am se ve spunu, cá tóte isvórele, vâile, lacurile si marile neincetatu evaporéza. Sciti — cá vaporii — cum se inaltia prin aeru, déca aici aprópe de pamēntu dau de unu stratu de aeru rece, se recescu, se aduna la olalta, se ingreunéza mai tare decâtu aerulu, si asia nu se potu inaltia, ci remānu aici aprópe de pamēntu. Vaporii reciti aprópe de pamēntu se numescu: „Negura“.

Déca se întâmpla, de vaporii de apa, cându se inaltia, in calea loru nu intimpina aeru rece, atunci ei se ridica la inaltime mai mare dela pamēntu, unde dau de aeru mai rece, si acolo ridicându-se, se aduna la olalta si se potu vedé. Vaporii reciti la o inaltime mai mare, forméza dara negura acolo susu si se numescu noru. Asiadara negurele suntu nesce vaporii reciti, aprópe de pamēntu; éra norii nesce vaporii reciti, mai susu dela pamēntu.

Ce suntu Negurele B? Ce suntu norii A? Dí si tu! tu! tu! tu! etc. Dicitu cu totii! Despre ce amu invetiutu noi adí G? Din ce s'au facutu negurele si norii N? Cum s'au facutu negurele si norii din apa S? Ce a casiu-natu la evaporarea apei D? (caldur'a).

Asiadara noi amu invetiutu adí despre negure si nori, amu invetiutu, cá din ce se facu negurele si norii, si ce e caus'a. Pre ór'a venitória o veti avé cá prelegere; voi vedé cine va sci-o mai bine.

Despre ce amu invetiutu noi in ór'a trecuta din Fisica B? Spune-mi ceva despre negure si nori! Ce suntu dara negurele si norii C?

Acum, voi cu totii sciti ce suntu negurele si norii; sciti si ace'a, cá din ce se facu. Se-mi spui cá de unde vine plóia N? (Scolariulu nu raspunde. Docentele: Fiti atenti! Acum ve voi spune eu de unde vine „plóia“. Ati vediutu voi, cându fierbe ól'a la focu, cá vaporii se acatia de acoperemēntu; se recescu, se prefacu in picuri de apa, picurii acesti'a unii cadu éra in óla, altii remānu pre acoperemēntu. Chiaru asia se întâmpla si cu vaporii din atmosfera. Ati audítu, cá vaporii déca ajungu la aeru rece se recescu si se prefacu in nesce besicutie fórte mici; in besicutiele acestea este aeru. Ati vediutu, cá norulu nu este altu ceva, decâtu nesce vaporii de apa reciti, cari s'au prefacutu in nesce besicutie (sciti cá zoile de sapunu). Besicutiele acestea — cari forméza norulu — plutescu prin aeru, le abate vēntulu in o parte si in alt'a; in modulu acest'a se atingu unele de altele, se impreuna la olalta mai multe, forméza nesce globurile mai marisióre se recescu mai tare si se indéza; se ingreunéza mai tare decâtu aerulu; pentru ace'a aerulu nu le póte tiné, si asia cadu in josu. Pre cale se acatia de besicutiele acestea, si alti vaporii si totu crescundu ajungu pre pamēntu in forma de picuri. Picurii acestia i- numimu picuri de plóia.

Vér'a cadu picuri mai mari, tómn'a mai mici. Pentru ce? (copii tacu, deorece nu sciu). Docentele le spune: ati vediutu, respective ati audítu, cá de besicutiele celea de apa, cându vinu in josu, se acatia si alti vaporii, din aerulu, prin care trecu besicutiele si prin acea ele — besicutiele — se mai marescu. De aici urméza; cá cu câtu voru vení, besicutiele acelea mai de susu, seau voru avé cale mai lunga prin aerulu plinu de vaporii, cu atātu se voru acatia mai multi vaporii de ele si cu atāt'a picurii de plóie voru fi mai mari. Din contra, cu câtu besicutiele acestea se voru formá mai aprópe de pamēntu, voru avé cale mai scurta de venitu in josu, cu atāt'a se voru acatia mai pucini vaporii de ele, si cu atāt'a picurii de plóie voru fi mai mici. Vér'a vaporii de apa se sue mai susu, éra tómn'a mai josu. Pentru ce? Cându su- picurii de plóie mai mari? Pentru ce? Cându su- picurii de plóie mai mici M? Pentru ce L? — De unde vine plóia dara O? Asiadara plóia vine din nori, éra norii inca sciti din ce, cum s'au facutu.

Iérn'a nu vine plóia din nori ci nié. Pentru ce? (scolarii tacu). Acumu ve voi spune eu ce este caus'a, de iérn'a nu vine plóia din nori ci nié.

Cum e aerulu iérn'a A? (rece). Acum fiti atenti! De cumva besicutiele de vapori — ajungu prin aeru, acarui temperatura jace sub 0° R. (punctulu inghiaciarei), in casulu acest'a besicutiele de vapori dein nori, inghiatia si cându se atingu de olalta se spargu, aerulu ese din ele si remânu in forma de „stelutie“. Acestea se marescu lipindu-se mai multe de olalta si ér' se lipescu mai multi vapori, cu cari vinu stelutiele de nié in atingere.

Acést'a é caus'a dara, de iérn'a nu vine plóia din nori ei nié. Cum se nasce dara niéua B? Dî inca odata N! tu! tu! tu! etc. Dîceti cu totii!

In unele casuri pica stelutiele de nié mai mari. Ce e caus'a? Invetiatoriulu explica cá mai susu.

Vediutati voi câte odata picându cu plói'a de odata si nesce globurele de ghiatia, de marimea salitreloru de pusica? Cum se numescu acelea N? (Mielusiei, in unele locuri si tîrtialái). Cum se nascu acei'a A? (copilulu tace). Fiti atenti! Ve voiu spune eu, cum se nascu mielusieii. Câte odata aerulu celu deasupr'a e mai rece cu multu, decâtu aerulu de lînga pamêntu. Deci acolo susu in aerulu rece se facu „stelutie“ de nié din besicutiele de vapori (scîiti cum se nasce niéu'a); besicutiele acestea se adaugu prin alipirea mai multoru stelutie de olalta, si cadu in josu. Cum vinu ele la vale prin atmosfera, dau de aeru mai caldu, se topescu pre deasupr'a se rotundiescu si pica pre pdmêntu in forma de globurele; globurelele acestea se numescu apoi „mielusiei“ pre unele locuri „tîrtialái“. Si picurii de plóia, cari pica de odata cu mielusieii au fostu globurele inghiatiate — mielusiei — inse venindu prin aerulu caldu s'au topitu de totu.

Ce suntu dara mielusieii G? (ei suntu nesce stelutie de nié, cari in aerulu caldu nu s'au topitu de totu, ci numai s'au rotundfitu in forma de globurele). Cum se nascu mielusieii A? Dî si tu N! tu! tu! etc. Dîceti cu totii! (bene). Asiadara „negur'a, norii, plói'a, niéua si mielusieii“ acestea tóte se facu din vaporii de apa.

Acum se vedemu cum se nasce „grindin'a“ seau „ghiati'a“. Ati vediutu cá vér'a, câte odata pica din nori nesce globuri de ghiatia mai mari decâtu mielusieii. Cum se numescu globurelele acelea A? (ghiati'a, grindina). Despre cine dîcu ómenii cá pórt'a grindin'a B? (despre „siolomonarii“). Asia e! ómenii cei neinvetiati credu cá grindin'a o pórt'a siolomonarii (nesce ómeni), cea ce nu este adeveratu. Atotupoterniculu Ddieu, cându a facutu lumea, a pusu legi naturei, dupa cari legi se invêrtescu tóte, câte suntu in natura. (Pamêntului i-a demandatu se resara si produca totu felulu de erburi etc.) Dupa legile acelea se produce si grindin'a in modulu urmatoriu:

Picurii de plóia déca ajungu la aeru fórte rece, inghiatia si cadu in josu cá nesce globurele. Venindu in josu pre cale se acatia de globurelele acelea si alti vapori, cu cari vinu in atingere. Vaporii acesti'a se lipescu

si inghiatia catra globurelele acelea de grindina, si prin acea ele se marescu, câte odata su- de marimea unui ou de porumbu. Deci grindin'a nu e altu ceva, decâtu nesce picuri de plóia inghiatiati, cari se marescu prin acatierea altoru vapori. Grindin'a pica vér'a dupa o ferbintiala mare, cu câtu vine dela o inaltime mai mare, cu atât'a e mai mare si din contra. Cum se nasce dara grindin'a si din ce A? Repetiesce-o acést'a si tu B! tu! tu! tu! etc.

Adeverate-su vorbele ómeniloru celoru, superstitiosi, cari vorbescu cá grindin'a o pórt'a „siolomonarii“ M? Asiadara cá voi nu ve veti lasá se ve insiele nimene cu astufeliu de vorbe desierte, ei cându veti audí pre ómenii superstitiosi, vorbindu despre siolomonarii, vorbele lor le veti luá de nesce vorbe ratacite, si nu le veti da crediamêntu.

Se ve spunu ce am audfitu vorbindu nesce ómenii superstitiosi, despre siolomonarii. Ei dîceau: cine voiesce se fiá siolomonariu, si se scie portá ploile si ghiati'a, acel'a se insotiesce cu altií, si vr'o 10 insi pléca sub pamêntu la diavolulu, cá se invetie meseri'a acést'a. Cá se o invetie au lipsa de unu anu intregu. La finea anului, ia plat'a pentru invetiatura, unulu din trênsii trebuie se remâna acolo, sub pamêntu, in mân'a celui-ce i-a invetiatu. Deci arunca sorti, si la care-i ese sórtea se remâna acolo, remâne; ér' cei-alalti 9 insi esu de sub pamêntu fiesce-carele cu câte unu frênu de fieru la mâna.

Dupa acea fiesce-care dintre ei, merge la câte unu lacu folosindu-se de meseri'a s'a, inghiatia ap'a lacului; apoi ese din lacu unu balauru. (Balaurulu dîce, cá e unu sierpe, pre carele nimene nu l'a vediutu in timpu de 9 ani). La acest'a siolomonariulu i- pune frêntulu celu de fieru in capu, se sue pre elu; apoi balaurulu se bate cu cód'a de ghiati'a lacului asia de tare încátu tóta o sdrobesce. Vine apoi unu noru, si tóta ghiati'a acelui'a lacu dimpreuna cu siolomonariulu calare pre elu (pre balauru) i- ridica in susu. Siolomonariulu acest'a apoi indrépta si pórt'a ghiati'a, pre unde vrea elu.

Ce cugetati voi póte se faca cineva, cá ap'a se inghiatie vér'a cându e caldu? Dar' in nori pentru ce inghiatia B? Asia e, in nori, cându inghiatia picurii de plóia, e fórte rece aerulu, asia precum este la noi iérn'a.

Cine a lasatu se fia caldura R? Dar' frigulu cine a voitu se fia C? Asia e, Ddieu a dîsu se fia acele si s'au facutu.

Noi am invetiatu, cá corpurile fluide, cum este ap'a, la caldura evaporéza, vaporii acesti'a sa inaltia in susu, se recescu si din ei se facu negurele si norii, ér' din nori vine plói'a, niéu'a, mielusieii si grindin'a, si acestea tóte s'au intémplatu dupa legile naturei, cari legi le-a pusu Ddieu.

Despre ce am invetiatu noi din Fisica in ór'a trecuta si acum A? Se-mi spui ce suntu negurele B? (nesce vapori reciti aprópe de pamêntu). Ce suntu norii C? (vapori reciti mai susu). Ce e plói'a D? (picuri de apa

formati in noru din besicutiele de vapori). Ce este niéu'a E? (nesce besicutie de vapori inghiatiate si turtite reci, au forin'a unei stelutia). Ce suntu mielusieii E? (nesce stelutie de nié, cari in aerulu mai caldu nu s'au topitu de totu). Ce este griedin'a G? (nesce picuri de plóia inghiatiati si mariti prin adaugerea altoru vapori, ce s'au acatiatu de eli).

Vedeti acum cu totii sciti, din ce s'a facutu grindin'a si cum s'a facutu, acést'a e frumosu, poteti spune acasa, ce ati invetiatu la scóla, cà plói'a vine din nori, asemena si grindin'a nu o pórtá siolomonarii, ei din voi'a lui Ddiéu se recesce aerulu, si picurii de plóia inghiatia, ér' vântulu i- pórtá in tóte partile si face se ié figuri deosebite.

In modulu acest'a se póte vorbi si mai multu despre superstitiuni si prejudetie.

Tritulu superioru.

A. Popu
invetiatiu.

Tractarea unei bucáti de lectura.

*Fratele marinimosu si generosu *).*

(Continuare din Nr. 14).

11. (In alt'a óra se tractéza din punctu de vedere gramaticaló-sintacticu si ortograficu, aplicându materialulu invetiatu din acestu obiectu si eventualu desvoltându regule nóue pre bas'a esempleloru obveniende) (Referitoriu la tractarea bucatiloru de lectura vinu a mai insemná la acestu punctu, cà:

a) Din punctu de vedere *logicu, trebuiescu* tractate tóte piesele din legendariu.

b) Din punctu de vedere *gramaticalu si sintacticu* nice *nu e posibilu* a se tractá tóte bucatile, dar' nice *nu e chiar' necesaru* si cu atátu mai multu e imposibilu a aplicá cele mai multe regule invetiate la fia-care bucata, ei e bine déca s. e.:

c) O regula gramaticala ori sintactica se tractéza pre bas'a esempleloru din o bucata de lectura, alta regula pre bas'a esempleloru din alta bucata etc.; ér' aplicarea mai multoru regule invetiate se se faca la câte 2—3 piese, cádm din luna in luna si repetitiunile precum si aplicatiunile in mesura mai mare se se faca la anumite piese 4—5 batar' in patru restempuri in decursu de unu anu.

d) Din punctu de vedere ortograficu e bine cá la fia-care bucata se se grupeze esemplele affánde pentru statorirea cutarei ori cutarei regule ortografice.

La acést'a bucata se póte tractá — pre bas'a esempleloru, ce ocuru, — din gramatica — *perfectulu I*, din sintactica *atributulu póte fi unu adjectivu, unu numeralu si unu pronume posesivu*; ér' din ortografia *folosirea accentuluu greu*.

Cetésce inca odata pàna la punctu A.! Spune, cari suntu substantivele, verbele, adjectivele si numeralele!

* Pag. 40 si 41 din »a dóu'a carte de lectura si invetiatura etc. de J. Popescu«.

Cetesce mai departe B! Cari suntu aici verbele? Acestea verbe le scriu si pre tabla: (se *stricà, facù*). Cum mai potemu díce in locu de: se stricà (in moravuri)? (s'a stricatu). Dar' in locu de: facù? (a facutu . . .). In ce tèmpu stáu dara verbele acestea? (in trecutu). Cine se stricà in moravuri? (Joanu). Cum dícemu cu pronume in locu de Joanu? (elu). Despre câte persóne e aici vorb'a? (despre un'a). In care numeru stá asia dara verbulu: se stricà? (in singulariu). Si in care persóna, fiindu-cà se vorbesce despre elu? (in a trei'a). In care numeru stá si verbulu: facù? In care persóna? Conjuga verbulu: a se stricà, in tempulu presente C.! Conjuga si verbulu: a face! Conjuga-le acum in tèmpulu venitoriu D.! Conjuga-le si in tèmpulu trecutu E.! (Eu m'am stricatu, tu te-ai stricatu, elu — ea s'a stricatu, noi ne-amu stricatu, voi v'ati stricatu, ei — ele s'au stricatu. Ea au facutu etc.).

Fiti cu atentiune! In tèmpulu trecutu verbulu se póte conjugá si in alta forma. Éta voiú scrie pre tabla! (I Eu facui, II tu facusi, III elu facù; I noi facuramu, II voi facurati, III ei facura). Dí si tu odata acést'a G! F! H! Acum se bagati de séma cum se mai conjuga in trecutu si verbulu: a se stricà! (se scrie pre tabla: eu me stricái, tu tè stricási, elu se stricà, noi ne stricaramu, voi ve stricarati, ei se stricara). Conjuga-lu si tu odata J! L! M! Cetesce mai departe N! Cari suntu aici verbele? (deseredità, desmosteni si testà). Acum, ori mai de multu, a desereditatu s'au a desmostenitu negociatiu pre Joanu? (mai de multu). In ce tèmpu voru stá dara si verbele acestea? (in celu trecutu). Conjugati acestea verbe in form'a de trecutu, pre carea o amu invetiatu! (eu am desereditatu, eu am desmostenitu, eu am testatu etc.). Acum se cercamu a le conjugá si in form'a, in care amu conjugatu verbele cele dóue de mai inainte! (Se scrie pre tabla: eu desereditái, tu desereditási, elu deseredità, noi desereditaramu etc.; eu desmostenii, tu desmostenisi, elu desmosteni etc.; eu testái, tu testási, elu testà, noi testáramu etc. Acum repetéza mai multi scolari acést'a forma de trecutu). Cetesce mai departe O! Ce socotiti este si aici vre-unu verbu in form'a de trecutu, carea amu invetiat'o? (este: fù).

Care e form'a, in care amu conjugatu noi acestu verbu in tempulu trecutu? (eu am fostu etc.). In cést'a-lalta forma se conjuga astu-feliu: eu fui, tu fusi, elu fù, noi fúramu, voi fúitati, ei fura (se scrie pre tabla si repetéza mai multi scolari acést'a forma de conjugare). Cetesce mai departe P! Suntu si aici verbe, in form'a de trecutu, cu carea ne-amu ocupatu astàdi? (suntu: se reintórse si planse). Carea e form'a de trecutu, pre care o seimu, a acestoru verbe? (m'am reintorsu etc. am plansu etc.). Bagati de séma se invetiamu si cea-lalta forma! (se scrie pre tabla: eu me reintórsei, tu te reintórseisi, elu se reintórse, noi ne reintórseramu etc. eu planseisi, tu plansesi, elu planse, noi planseramu etc.; se repetéza prin mai multi scolari). Cetesce mai departe R! Cari

dintre verbele, ce vinu înainte aici stau in tîmpulu trecut? (deseredită). Conjuga acestu verbu, care ne-a mai venitu înainte astădi, in amendoué fórmele de trecut!

Cetesce mai departe S.! In ce tempu sta verbulu: am meritatu? In care persona si in care numeru? Conjuga-lu in tôte trei persónele din numerulu singularu si pluralu T.! Cérca acum si lu-conjuga si in cea-lalta forma de trecut U.! (meritái, meritási, merità, meritáramu etc.). In ce tempu stau verbele: imbratisià si dîse? (in tîmpulu trecut). Conjugați-le in form'a de trecut, carea amu invetiát'o mai antaiu! (am imbratisiatu, am dîsu etc.). Acum se-le conjugamu si in form'a a dóu'a! (imbratisiái, imbratisiási, imbratisià, imbratisiáramu etc. dîsei, dîsesi, dîse, dîseramu etc.). Mai conjuga-le si tu odata V.! Z.! N! Cetesce mai incolo L.! Cari suntu aici, pâna la semnulu esclamarei, verbele? Cari din acestea stau in tempulu trecut? (a testatu, a desereditatu, a voitu). In care persóna si in care numeru? In care forma a tîmpului trecut? Conjuga-le in tôte persónele din ambii numeri a-i formeî prime de trecut! Cari din acestea trei verbe nu le-amu conjugatu si in form'a a dóu'a de trecut? (a voitu). Se-lu conjugamu asià dara si pre acest'a in form'a a dóu'a a trecutului; (eu voîi, tu voisi, elu voî, noi voiramu etc.). Cetesce si cea din urma propusetiune P.! Este vre unu verbu in acést'a propusetiune? (a aretatu). In ce tîmpu, in ce numeru si in care persóna se afla? In care forma de trecut? Se-lu conjugamu acum si in form'a a dóu'a! (aretái, aretási, aretà, aretaramu etc.). Repetéza acést'a R.! N! G.!

Fiti atenti! Trecutul, care e numai din unu cuventu si are form'a acést'a: aretái, stricái, facui s. a. se numesce: trecutulu simplu. Ce se numesce: trecutulu simplu? Pentru-ce? Êr' trecutulu cu: am pr. am aretatu, am dîsu s. a., fiindu-cà e compusu din dóue cuvinte, se numesce: trecutulu compusu. Care forma de trecut se numesce: trecutulu compusu? Care se numesce simplu? Câte forme amu vediutu noi, cà are verbulu in tîmpulu trecut? (dóue).

Pre mâne se conjugați in trecutulu simplu verbele: a invetiá, a vedé, a plânge si a vení! **R. Simu.**
(Vá urmá).

Cunoscintie din istori'a educatiunei si a instructiunei.

§. 10 Persii.

In Parsis, tier'a uude se imbracisíeza iern'a cu vér'a, in partea sudu-vestica a platoului iranicu, pre unu terenu cu catene de munti cá Siera, Morena, printre cari se afla vâli frumose pline de trandafirí, de arbori de mandule si vitie de viia locuiau Persii, poporu de vitia caucasica, acaroru muieri erau renumite in vechime pentru marimea si frumseti'a lor, poporu moralu si vigorosu. Aici in unu anu aeru, care nu lasa fierulu se ruginésca vietuiau ei cá vênatori, pastori, si lucratori de pamentu. In tempurile mai vechi au fostu sub domni'a Mediloru. Mai tardiu se redicà din midîloculu loru unu barbatu renumitu, Ciru. Sub conducerea

acestui s'au scosu de sub jugulu Mediloru (559 in. de Ch.), au cuprinsu Babilonulu, au resturnatu regnulu lidianu si an infiintiatu marele imperiu persicu cu resedenti'a in Babilonu. Cu cucerirea Babilonului au cuceritu si desfrêulu si luxulu babilonicu. De aici a urmatu, cà colosalele armate persice, au fostu invinse de oatea unui poporu micu inse moralu si vigorosu, de Greci. Mai tardiu se redicà poporulu Macedonianu sub Alesandru celu mare si restornà imperiulu persicu 331 in. de Ch. Imperiulu lui Alexandru cadîu chiaru asia de repede cum s'a si infiintiatu. Reintorcandu-se acestu mare cuceritoriu din espeditiunea intreprinsa in Indi'a, mori la 321, imperiulu lui se impartí in mai multe regate si Persii devinira la regatulu Siriei. La a. 250 in. de Ch. se eliberara de sub domni'a siriana si devenira parte intregitoria a regatului particu, care fú atâtu de periculosu pentru Romani. Catra capetulu seclului alu 6-lea intemeià Sassanu imperiulu nou persicu, numitu a Sassanidiloru. Pre tempulu Sassanidiloru au inflorit la Persi sciintiele si artile, cu deosebire pictur'a si architectur'a. In seclulu alu 7-lea strabatutu invetiatur'a lui Mohamedu si in Asi'a centrala la a. 640 dupa Ch. a fostu ocupata Persi'a de catra califulu din Bagdadu. Din amestecarea limbei vechi persice si a celei arabice s'a facutu limb'a persica de astadi. Pre la a. 1206 dupa Ch. Asi'a centrala si cu ea si Persi'a vení sub domni'a lui Cingiscanu, domnitoriu Mongoliloru. Dupa moartea acestuia se face independenta si dupa mai multe schimburi sub cuceritoriu Timurlanu si sub intieptulu sianu Ajin Akbaru Marele, infintia la a. 1587 Albas Marele imperiulu persicu de astadi*).

Asupra culturei poporului persicu a avutu influintia religiunea numita alui Zoroaster. Patri'a lui a fostu Bactri'a, provinci'a cea mai bine cuventata din nordu-ostulu platoului iranicu. Bactrii s'au redicatu mai întâiu la unu gradu mai inaltu de cultura dintre tote poporele iranice. Zoroasteru insusi n'a fostu auctoru alu religiunei in intielesulu strinsu alu cuventului, ci mai multu unu reformatoriu alu religiunei vechi arice. Din Bactri'a s'a latitu acea religiune la tote poporele iranice. Tempulu cându a traitu Zoroasteru nu se pote determiná, unii sustienu a fi traitu cu 3000 de ani înainte de Chr. (Bunsen), altii cu 1000 (Becher), altii cu 550 (Kellner).

In religiune numita alui Zoroasteru domnesce principiulu dualisticu. Contrastulu intre lumina si intre intunerecu, intre fructuositatea cea mai suridienda si desiertele celea mai triste, intre animale folositorie si stricatorie, intre fericire si nefericire, intre virtute si vitiu, bine si reu, morte si viétia a datu ocaziune la idea despre dualismu.

Dupa doctrin'a lui Zoroasteru suntu doue imperati un'a a luminei, in fruntea careia sta dieulu celu bunu Ormuzdu si alt'a a intunerecului, in fruntea careia sta dieulu celu reu Ahrimanu. Ormuzdu a facutu totu ce e bunu in lume, totu ce e reu a facutu Ahrimanu. Minciun'a e fiinti'a

*) Kellner l. c. p. 13, 14.

lui, intunereculu si mortea terenulu lui. Prin minciuna nebunescce omenii, prin indoéla-i duce in ratecirile facia de adeveru. Din minciuna si indoéla provinu tote faptele rele ale omeniloru. Tote animalele stricatiöse: sierpi veninosi, animalele rapitorie, guzganii, siorecii, muscele, furnicile, siopartele si parasitele suntu faptürile lui Ahrimanu. Ormuzdu e incungiuratu de spirite bune, amsiaspand Ahrimanu de spirite rele (dew).

Intre ambele imperatii domnesce o lupta continua. Mai in urma va tramite Ormuzdu unu rescumperatoriu, care va invinge imperati'a lui Ahrimanu, va duce pre omeni la virtute si va serví pamentulu.

Doctrinele religióse a lui Zoroasteru nu condamna pre omu la o amortire, cá cele chineze, nici impiedeca desvoltarea cá cea indica, ci din contra promoveza desvoltarea si cultivarea ómeniloru, cari le tienu.

Dupa doctrin'a lui omulu e chiamatu a contribuí la estinderea imperatiei luminei prin facerea de fapte bune, cum cultivarea paméntului, abstienerea dela profanarea elementelor, cum a apei, focului si dela profanarea paméntului, carea se facea prin ingroparea trupuriloru morte in paméntu, mai incolo prin iubirea si cultivarea sentiului de adeveru si prin stérpirea animaleloru stricatiöse, cari se tienu de imperati'a intunerecului.

In urm'a acestoru principie religióse, poporulu persicu s'a si ridicatu la unu gradu inaltu de cultura, ce se dovedesce prin poesiile loru. Culmea si-a ajuns-o poesi'a persica pre la anulu 1100 dupa Christosu, cându a traitu renumitul poetu Ferdnei, care a scrisu o poesiá epica, ce se asémena cu Iliad'a lui Homeru. Producte literarie de ale loru suntu si cunoscutele 1001 de nopti.

La Persi nu eráu caste in intielesulu adeveratu alu cuventului, deci preotimea si invetiatií apoi demnitarií civili si militari aveau preferentiá mare facia de poporulu asupritu. Cu tóte acestea preotimea persica n'avea in educatiune influentiá esclusiva, cá la Egipteni si Indi, ci educatiunea erá in mân'a statului si scopulu ei finalu erá de a cresce din prunci cetatieni bravi pentru statu.

Spre scopulu acest'a se cresceau prunci in institute publice. Pána la al 7-lea anu alu etatiei petreceau prunci in sênulu familie si eráu glori'a, bucuri'a si aperarea parentiloru. In dên'sa se priviau fiitorii portatori a umanitatií si se recunoscea, cumcá dela educatiunea loru depinde esistenti'a si bunastarea statului.

Dela alu 7-lea anu se incepea educatiunea in institute publice, unde traiau impreuna pre lângu unu viptu simplu si dedându-se a suferí frigulu si caldur'a, a fí perseveranti in deprinderile gimnastice. Pre curatianiá, dexteritate, tñuta nobila si puterea corporala se puneá pondu deosebitu. Pre lângu acestea partea morala nu erá data uitarei. Prunci se dedau de micuti a iubi adeverulu si dreptatea. Minciun'a la Persi erá scaderea cea mai rusinósa, se considerá cá efluxulu lui Ahriman, precându iubirea de adeveru se priviá cá cea mai inalta virtute.

Cu anulu alu cincisprediecelea se rumpea de totu legatur'a familiara, elevulu devenitu junc erá de aici in colo alu statului. Cu acestu anu se incepeau pregatirile pentru vênatu si resbelu si durau pána la anulu alu 25. Cu anulu alu 50-lea se eliberá cetatianulu de obligamentele sale cetatienesci, inse primíá obligamentulu de a folosi statului prin instruirea si supraveghiarea junimei. Cumcá pre lângu celea amentite se invetiau prunci in institute si in scrisu si cetitu, nu e constatatu.

Afara de acést'a educatiune nationala generala mai erá la Persi si o educatiune speciala, pentru clasele mai inalte.

M. Popu, profes.

Diuariulu economului:

Main, are 31 dile. Pretariu.

	Calindariulu Iulianu	Calind. Gregor.
Dominec'a 2 a Tomii, Ev. dela Joanu c. 20, st. 19, gl. 1, a inv. 1.		
Dumineca	1 Prof. Eremia	13 Servatiu
Luni	2 Atanasie	14 Bonifaciu
Marti	3 Timoteiu	15 Soff'a
Mercuri	4 Mart. Pelagi'a	16 Joanu Nepomuc
Joi	5 Mart. Irin'a	17 Paschalis
Vineri	6 Sântulu Jobu	18 Ericus
Sâmbata	7 Mart. Acachie	19 Celestin
Dom. 8 a Portatóreloru de miru Ev. dela Marcu c. 15, st. 43, gl. 2, a inv. 3.		
Dumineca	8 8 † S. Apost. si Ev. Joan	20 (†) Rusalii
Luni	9 Prof. Isaf'a	21 (†) Felix
Marti	10 Ap. Simeon Zelotul	22 Helen'a
Mercuri	11 Mart. Mochie	23 Desideriu
Joi	12 Epifani'a	24 Joan'a
Vineri	13 Mart. Glicer'i'a	25 Urban
Sâmbata	14 Mart. Isidor	26 Bed'a
Dominec'a 4 a Slabanogului, Ev. dela Joanu c. 5, st. 1, gl. 3, a inv. 4.		
Dumineca	15 Par. Pachomiu	27 Lucian
Luni	16 Sânt. Teodor	28 Wilhelm
Marti	17 Andronic	29 Maximinian
Mercuri	18 Mart. Teodot	30 Ferdinand
Joi	19 Mart. Patrichie	31 (†) Joia verde
Vineri	20 Talaleu	1 Juniu Gratiana
Sâmbata	21 † Const. si Elen'a	2 Erasmus
Dominec'a 5 a Samar. Ev. dela Joanu c. 4, st. 5, gl. 4 a inv. 7.		
Dumineca	22 M. Vasilisc	3 Clotildia
Luni	23 Par. Michail.	4 Quirinus
Marti	24 Par. Simeon	5 Bonifacius
Mercuri	25 † Afl. cap. Joan Bot.	6 Norbert
Joi	26 Apost. Carp	7 Lucreti'a
Vineri	27 Heladius	8 Medard
Sâmbata	28 Par. Nichita	9 Primus
Dominec'a 6 a Orbului, Ev. dela Joanu c. 9, st. 1, gl. 5, a inv. 8.		
Dumineca	29 Mart. Teodosi'a	10 Onufrie
Luni	30 Par. Isachie	11 Barnab'a
Marti	31 Par. Eremie	12 Basilides

Lucrările in acést'a luna.

Crastavetii, pepenii, lebenitiiele si tote speciele de cucurbitacee celu multu pana la midiloculu acestei lune trebuie se fia semenate, asemenea fasolea si mazarea cu

speciile lor. Straturile trebuie plivite de buruene. Resadimul paradaie, paprica, patlagiile (solanum Melongena), caralabe, curechiu, carfiolu etc. Prelanga plantele de semăntiuri implantamul betigasiu, pentru-că se le scutimul contra venturilor. Sapamul crumpenele resarite si continuamul cu punerea crumpeneloru pentru trebuintile mai târdie. Se potul semenă ridichiele de ierna. Căndul tempulu e secetosul, trebuie udatul cu diligintil'a. Resadimul diferite specie de flori ornamentali.

Se continua altuirea pomilorul, dar' mai alesul in cōgia. Pomii, cari nu s'au prinsul, se scotul afora si li-se sapa alta gauril; facemul apoi una ciruieia de balega si radecinele pomului le tractamul in acēst'a, dupa acē'a lu-plantamul in gaur' a cea noua, intrebuintiandul *nomolireu*; prin acēst'a operatiune mai de multe ori obtiemul rezultate favoritiōrie. Deca pomii suntul prea incarcati cu pome, e consultul, cā se-i eliberamul de celea superflue, flendul-cā astu-feliu celea remase vorul fi mai bune, mai mari si mai sanitiōse. Gāndacii de Maiu in tota demanetil'a trebuie scuturatil de pre pomil.

In stupine curge lucrulu de minune; acum aduna albinele multa miere si numerulu lorul inca se sporesce cu sutele, de unde in curandul trebuie se ne ingrigimul de esirea roilorul, mai alesul cāndul populatiunea sta gramada pre langa cosinitia si trēntorii alerga multul inainte de amiedi. Alcum potemul impiedecā roirea, deca punemul nada (sistemul vechiul), pana candul adeca albinele inca nu s'au apucatul de crescerea noueloru regine, cāci dupa acē'a nu folosescul nimicul.

Se semena inu si canepa. Incepe cositulul trifoiului si a lutiōriei. Vinurilul se tragul a dou'a ora. Pre gramad'a de gunoiul pune in tota septaman'a cāte unul rindul de pamentul. Sapatulul vinieloru si inchiatulul paruitulul.

Economulul prevediōriul se asecural in contra grindinei.

Plante economice.

Soja hypsida. Acēst'a varietieuna a fasolei nul de multul acimatisata in Europ'a, astādi se cultivēza cu mare succesul in mai multe pārti cā una plānta, ce prestēza unul nutremēntul bunul si placutul viteloru. Se sēmēna pre la inceputulul lui Maiu. Supōrtal secet'al mai bine, de cātul ori care alt'al plānta pāstāiōsa. Produce fōrte multul si pastaiele nul-si vērsa semēntil'a (bōnele) usiorul. Se pōte folosil si cā nutretiu verde. Durat'al vegetatiōniei e scurtal, asiā, cātul soj'al semenatal in Juniu inca se cōce deplinul. In solul bunul tufelul suntul incarcate cu pastaie si una semential produce cāte 360. Pre unul jugerul se sēmēna 25—30 chgrm.

Dioscorea Batatas.

(Radecin'al de Yam seu de pāne).

Acēst'al plantal de multul duce unul rolul insemnatul cā plantal alimentarial pre insulele Australiei si in Chin'al. La noi mai āntāiul fū adusal in Franci'al. I-place mai multul solulul nisiposul. Radecin'al ei are asemēnare cu napulul, numai cātul la ea capetulul celul grosul cade mai in diosul. Radecinele intra in pamentul la afundime de 120 ctm. si uneori crescul asiā, de au una greutate de 2—3 chgrm. Radecinele acēstei plāntel in cātul-va suplinescul crumpenele cu cari semēna multul, ele se punul in straturil la una departare de 15 ctm. un'al de alt'al, de aici tomn'al se culegul, se asiedial in celariul si cu finea lui Aprilul seu la

inceputulul lui Maiu se taial bucatil cā si crumpenele si se punul in liberul, seu se potul pune si netaiate, cāndul apoi obtiemul rezultate si mai bune. Alcum pōte iernā si in pamentul, deca se acopere cu frundisiul. La cāte-va septemānil plant'al resare si cresce repede; are form'al si proprietatile volburei, adeca e plāntal acatiōriul, pentru acē'a trebuie se-i punemul pari.

Radecinele contienu multul amylul si aleuronul; fripte dau pentru thea unul surogatul nutritoriul si de unul gustul finul. Din Yam se pōte gatil farina si nasprēla forte buna, cotorulul verde servescul cā nutremēntul placutul viteloru, cu bucatilul mai mici ale radecineloru se potul ingrasil pōrcil.

Acēst'al plantal inse ocupa locul nul numai intre plāntele economice si de culinal, dar' si intre celea ornamentali, mai alesul la obducerea filigorieloru, verandeloru, unde cu frundiele sale elegante si cu florile sale celea albe, cari dupa apunerea sōrelul respandescul unul mirosul forte placutul, face unul efectul pomposul.

In gradin'al gimnasiel din locul inca s'al facutul probal cu acēst'al plāntal si rezultatulul a fostul imbucuratoriul.

Pretulul unei bucatil e 20—30 cr. Se pōte procurā delal ori care negociatiōriul de semēntiuri.

1-a Maiu.

Ce vreme mândral e acum	Se pierdul, alērgal prin cāmpil
Cāmp'al -i plinal de profum,	Paseril si fluturil si copil
Sorele ride susul din cerul	Si radii sōrelul din cerul
O dragil placeryl, o dragil placeryl!	O dragil placeryl, o dragil placeryl!

In Inme suntul farmece dulcil,	De-a dragul acum se retacescil
Dar' cā si cāndul aparul prin luncil	Privindul frumsetile frescil
Cantecele ce se-au fostul dusul	Si pana in dioril se nul te culcil
Mai mândre nul-su, maimândre nul-su	Se te totul ducil, se te totul ducil

O vremuril sântel, vremuril dulcil
Cāndul me jucāmul prin celea luncil
Si compuncem celul de āntāiul viersul
De ce-ati si mersul, de ce-ati si mersul?

V. B. Muntelescul.

Varietāti.

(Introducere). *Petru Uilacanu* fostulul profesorul de Teologi'al morala si pastorala in Seminariulul Archidieceasanul si de filosofia in gimnasiulul superiorul gr. cat. din Blasiul s'al introdusul in 22 Aprilul a. c. in oficiulul de protopopul actualul alul S. Reginulul.

(Spre orientare). In 4 si urmatoriēle dile ale lunei lui Juniu a. c. se v'al tienē esamēnul de calificatiōne cu docentilul popularil din Archidieceasal la Institutulul preparanialul gr. cat. de aici. Recerintiele, delal cei, cari se vorul supune la acēlul esamēnul, se vorul vedē in detaiul din cerculariulul auctoritatelul nostre scolastice.

Rogamul pre stimatil abonanti, cari inca nul si-au achitatul abonamentulul se binevolēscal a ne tramite pretulul.